

Avtal med Norge om samarbete
mellan särskilda insatsgrupper i
krissituationer

Innehåll

1	Promemorians huvudsakliga innehåll	5
2	Författningsförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.....	9
2.3	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål	12
2.4	Förslag till förordning om ändring i tillträdesförordningen (1992:118)	13
2.5	Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)	15
2.6	Förslag till förordning om ändring i trafikförordningen (1998:1276)	17
2.7	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:650) om vägtrafikregister	19
2.8	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor	21
2.9	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete	23
3	Bakgrund	27
4	Operativt polissamarbete enligt gällande rätt	29

4.1	Schengenkonventionen.....	29
4.2	Avtalet med Danmark om samarbete i Öresundsregionen.....	31
4.3	Prümrådsbeslutet	32
4.4	Atlasrådsbeslutet.....	33
5	Avtalet med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer	35
5.1	Avtalets innehåll.....	35
5.2	Avtalets godkännande och genomförande	37
6	Samarbete enligt avtalet med Norge	39
6.1	Initiativ till samarbete	39
6.2	Överlåtelse av förvaltningsuppgifter	43
6.3	Överenskommelser om samarbete.....	44
6.4	Vilka norska tjänstemän som ska få delta i samarbetet	46
6.5	Ledning över norska tjänstemän	47
6.6	Norska tjänstemäns befogenheter	47
6.7	Norska tjänstemäns vapen användning	49
6.8	Regleringens placering och utformning	50
7	Norska tjänstemäns ställning	53
7.1	Norska tjänstemäns skyldigheter.....	53
7.2	Straffrättsligt skydd och ansvar.....	54
7.3	Skadeståndsrättsligt ansvar.....	55
7.4	Svensk straffrättslig jurisdiktion.....	56
7.5	Särskilda trafikregler	57
7.6	Tillsyn över norska tjänstemän	59

7.7	Arbetsrätt och arbetsmiljö	60
8	Regellättnader för att förenkla samarbete	63
8.1	In- och utförelse av vapen och annan utrustning.....	63
8.2	Tillträde till svenskt territorium	67
9	Svenskt bistånd till Norge.....	69
9.1	Vem som ska få lämna bistånd.....	69
9.2	Skadeståndsrättsligt ansvar	70
9.3	Svensk straffrättslig jurisdiktion.....	71
9.4	Arbetsrätt och arbetsmiljö	72
9.5	In- och utförelse av vapen och annan utrustning.....	73
10	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	79
11	Konsekvenser	81
12	Författningskommentar	83
12.1	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)	83
12.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.....	84
Bilaga 1	Avtal mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer.....	89

1 Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås att riksdagen ska godkänna ett avtal med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer. I promemorian föreslås också författningsändringar som genomför avtalet i svensk rätt.

Förslagen innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få samarbeta med norska myndigheter genom att ta emot bistånd från norska särskilda insatsgrupper. Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion. Vid operationer av det senare slaget ska norska tjänstemän kunna ges polisiära befogenheter i Sverige.

Förslagen anknyter till de befintliga bestämmelserna om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet och möjliggör ett sådant samarbete som hade kunnat ske om Norge tillämpat rådsbeslutet.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land

---

¹ Senaste lydelse 2015:335.

och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige, *och*

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §.

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §, *och*

h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av

– skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller

– ammunition till sådana vapen.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

dels att 1 kap. 3 §, rubriken till 5 kap. och 5 kap. 4 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 §

I lagen avses med

– *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

– *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet med Danmark,

– *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

– *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

– *avtalet med Norge*: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,

– *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller en sifferbeteckning och en dna-profil från den icke-kodifierande delen av personens dna,

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott, och

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

1 §

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

2 §

Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet ska också tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge.

3 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan

med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet och avtalet med Norge

4 §

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet eller Atlasrådsbeslutet.

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet eller avtalet med Norge.

Denna lag träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.3 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål

Härigenom föreskrivs att 4 § förordningen (1990:415) om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

I fråga om föremål som omfattas av denna förordning ska i tillämpliga delar det gälla som föreskrivs om skjutvapen i 1 kap. 8 §, 1 a kap. 7 §, 2 kap. 11 §, 12 § andra meningen, 14 och 15 §§, 10 kap. 1 och 2 §§ samt 11 kap. 2 § f vapenlagen (1996:67) och 2 kap. 2 § första stycket 1, 6 och 11 §§, 3 kap. 1 § första stycket och 2 § samt 4 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70).

I fråga om föremål som omfattas av denna förordning ska det som föreskrivs om skjutvapen i följande paragrafer i vapenlagen (1996:67) gälla i tillämpliga delar:

- 1 kap. 8 §,
- 1 a kap. 7 §,
- 2 kap. 11 §, 12 § andra meningen, 14 och 15 §§,
- 10 kap. 1 och 2 §§, och
- 11 kap. 2 § f.

Dessutom ska det som föreskrivs om skjutvapen i följande paragrafer i vapenförordningen (1996:70) gälla i tillämpliga delar:

- 2 kap. 6 och 11 §§,
- 3 kap. 1 § första stycket och 2 §, och
- 4 kap. 4 och 6 §§.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

---

¹ Senaste lydelse 2017:505.

2.4 Förslag till förordning om ändring i tillträdesförordningen (1992:118)

Härigenom föreskrivs att 4 § tillträdesförordningen (1992:118) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Tillstånd för tillträde till svenskt territorium krävs för utländska statsfartyg och statsluftfartyg i andra fall än som sägs i 3 § samt för utländska militära fordon.

Tillstånd behövs dock inte för statsfartyg och statsluftfartyg som är i nöd eller som används av ett utländskt statsöverhuvud vid besök i Sverige.

Tillstånd behövs inte heller för andra utländska statsfartyg än örlogsfartyg eller andra utländska statsluftfartyg än militära stridsflygplan som används av utländska tjänstemän som på svenskt territorium utför

1. polisuppgifter med stöd av 2 eller 4 kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete, eller

2. tulluppgifter med stöd av 3 kap. 1 eller 2 § lagen (2000:1219) om internationellt tullsamarbete.

Föreskrifter om skyldighet att samråda med eller underrätta Försvarmakten i fall som avses i tredje stycket finns i 2 kap. 1 § och 4 kap. 7 § förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete och i 4 § förordningen (2000:1222) om internationellt tullsamarbete.

1. polisuppgifter med stöd av 2, 4 eller 4 a kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete, eller

3 kap. 1 eller 2 § lagen (2000:1219)

Föreskrifter om skyldighet att samråda med eller underrätta Försvarmakten i fall som avses i tredje stycket finns i 2 kap. 1 §, 4 kap. 7 § och 4 a kap. 4 § förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete och i 4 § förordningen (2000:1222) om internationellt tullsamarbete.

---

¹ Senaste lydelse 2017:506.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.5 Förslag till förordning om ändring i vapenförordningen (1996:70)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenförordningen (1996:70) dels att 2 kap. 2 § ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §¹

Krav på tillstånd enligt 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller inte skjutvapen som har överlämnats från staten till	Krav på tillstånd enligt 2 kap. 1 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller inte <i>innehav av</i> skjutvapen som har överlämnats från staten till
---	---

1. statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisen, om de är skyldiga att inneha vapnet för tjänsten, eller

2. organisationer som anges i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och deras läns- och lokalavdelningar.

Tillstånd för innehav av start- eller signalvapen krävs inte för

a) Sveriges Riksidrottsförbund och förbund och föreningar som är anslutna till Riksidrottsförbundet,

b) Svenska Brukshundklubben och Svenska Kennelklubben och klubbar som är anslutna till dessa organisationer, och

c) flygplatsoperatör som driver flygplats där personal utövar flygtrafikledningstjänst.

4 kap.

6 §

Krav på tillstånd enligt 2 kap.

1 § första stycket vapenlagen (1996:67) gäller inte införsel av

---

¹ Senaste lydelse 2014:1361.

skjutvapen som har överlämnats från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisen, om de är skyldiga att inneha vapnet för tjänsten. Kravet på tillstånd gäller inte heller ammunition till vapnen.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.6 Förslag till förordning om ändring i trafikförordningen (1998:1276)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 § trafikförordningen (1998:1276) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

6 §¹

Det som sägs om utryckningsfordon i denna förordning ska även gälla fordon som används vid utförande av uppgifter enligt 2 kap. 4 och 5 §§, 3 kap. 1 och 2 §§ samt 4 kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Det som sägs om föreskrivna larmanordningar ska då i stället avse motsvarande anordningar som fordonet är försett med.

Första stycket gäller endast fordonet är att anse som utryckningsfordon eller motsvarande i registreringslandet.

Bestämmelser om undantag som enligt 11 kap. gäller för polismän eller för förare av fordon som används i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens spaningsverksamhet ska tillämpas också för utländska tjänstemän som utför uppgifter enligt 4 kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Det som sägs om utryckningsfordon i denna förordning ska även gälla fordon som används vid utförande av uppgifter enligt 2 kap. 4 och 5 §§, 3 kap. 1 och 2 §§, samt 4 och 4 a kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Det som sägs om föreskrivna larmanordningar ska då i stället avse motsvarande anordningar som fordonet är försett med.

Första stycket gäller endast fordonet är att anse som utryckningsfordon eller motsvarande i registreringslandet.

Bestämmelser om undantag som enligt 11 kap. gäller för polismän eller för förare av fordon som används i Polismyndighetens eller Säkerhetspolisens spaningsverksamhet ska tillämpas också för utländska tjänstemän som utför uppgifter enligt 4 och 4 a kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete.

---

¹ Senaste lydelse 2017:510.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2001:650) om vägtrafikregister

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 13 § förordningen (2001:650) om vägtrafikregister ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap. 13 §¹

Varje registrerat fordon i internationell vägtrafik i Sverige ska baktill ha ett nationalitetsmärke som visar i vilken stat fordonet är registrerat.

Ett oregistrerat släpfordon i internationell vägtrafik i Sverige ska baktill vara försett med nationalitetsmärke för den stat där dragfordonet är registrerat. Detta gäller dock inte om dragfordonet är registrerat i Sverige.

Nationalitetsmärket ska bestå av högst tre latinska bokstäver. De bokstäver som betecknar de olika staterna bestäms genom överenskommelser med dessa stater.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte fordon som används vid samarbete enligt 2 eller 4 kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Bestämmelserna gäller inte heller fordon som används av danska polismän vid färd på svenskt territorium på den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller inte fordon som används vid samarbete enligt 2, 4 eller 4 a kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Bestämmelserna gäller inte heller fordon som används av danska polismän vid färd på svenskt territorium på den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks

---

¹ Senaste lydelse 2017:511.

regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen. regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor

Härigenom föreskrivs att 13 § förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §¹

En tillsynsmyndighet enligt lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor behöver inte ha tillstånd till sådan hantering av brandfarliga och explosiva varor som sker som ett led i tillsynen. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen behöver inte ha tillstånd till hantering av explosiva varor.

Tullverket och Kustbevakningen behöver inte ha tillstånd till sådan hantering av explosiva varor som sker i samband med beslag av sådana varor.

Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut och Fortifikationsverket behöver ha tillstånd endast för

1. tillverkning av explosiva varor,
2. sådan översyn av ammunition som från risksynpunkt är jämförbar med tillverkning,
3. förvaring av explosiva varor på fasta platser, och
4. hantering av brandfarliga varor utom vid fältmässig övning.

En utländsk myndighet behöver inte ha tillstånd till hantering eller överföring av explosiva varor vid samarbete enligt 4 kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.

En utländsk myndighet behöver inte ha tillstånd till hantering eller överföring av explosiva varor vid samarbete enligt 4 eller 4 a kap. lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.

---

¹ Senaste lydelse 2017:514.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

2.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2017:504) om internationellt polisiärt samarbete

dels att 1 kap. 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas ett nytt kapitel, 4 a kap., av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

I förordningen avses med

– *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

– *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

– *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

– *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

– *avtalet med Norge*: *avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,*

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gränsöverskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för

sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott,

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet, och

– *Eurodacförordningen*: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa, i den ursprungliga lydelsen.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

Samarbete utomlands

1 §

Polismyndigheten får lämna bistånd till en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas av en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där svenska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

2 §

Bistånd enligt avtalet med Norge får lämnas för att hantera en krissituation.

Bistånd får endast lämnas om det ligger inom Polismyndighetens ansvarsområde och myndigheten har möjlighet att lämna biståndet.

3 §

Polismyndigheten beslutar om det bistånd som ska lämnas enligt avtalet med Norge.

Samråd med Försvarsmakten inför samarbete i Sverige

4 §

Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska samråda med Försvarsmakten innan den ingår en sådan överenskommelse som avses i 4 a kap. 2 § och 4 kap. 8 § lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete, om norska tjänstemän ska använda statsfartyg eller statsluftfartyg.

I tillträdesförordningen (1992:118) finns bestämmelser om tillstånd för tillträde till svenskt territorium.

Ytterligare föreskrifter

5 §

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om verkställigheten av bestämmelserna om operativt

samarbete enligt avtalet med Norge. Om föreskrifterna rör Säkerhetspolisen ska den ges tillfälle att yttra sig.

Denna förordning träder i kraft den dag som regeringen bestämmer.

3 Bakgrund

Sverige och Norge undertecknade i september 2018 ett avtal om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer (avtalet den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer). Avtalet i dess lydelse på svenska finns i *bilaga 1*.

Avtalet med Norge ska ses mot bakgrund av Atlasrådsbeslutet (rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper). Rådsbeslutet, som har genomförts i svensk rätt, fastställer allmänna regler och villkor som möjliggör att en medlemsstats särskilda insatsgrupper lämnar bistånd eller opererar på en annan medlemsstats territorium för att hantera en krissituation.

Norge är inte medlem i EU och har inte ingått något avtal med unionen om anslutning till Atlasrådsbeslutet. Avtalet med Norge har tagits fram för att möjliggöra ett sådant samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper som hade kunnat ske om Norge tillämpat rådsbeslutet.

4 Operativt polissamarbete enligt gällande rätt

Sverige deltar i ett omfattande internationellt polissamarbete. Bestämmelser om samarbetet finns bl.a. i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete, som behandlar både operativt samarbete och uppgiftsutbyte. Reglerna om operativt samarbete har införts vid genomförandet i svensk rätt av Schengenkonventionen, ett avtal med Danmark om samarbete i Öresundsregionen (avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen), Prövrådsbeslutet (rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet) och Atlasrådsbeslutet.

4.1 Schengenkonventionen

Schengenavtalet ingicks 1985 för att förverkligandet av den fria rörligheten för personer skulle påskyndas. Avtalet innebar att personkontrollerna vid de gemensamma gränserna successivt skulle avvecklas och att det polisiära och rättsliga samarbetet skulle utvecklas.

Schengenavtalet kompletteras av Schengenkonventionen, som trädde i kraft i mars 1995. Konventionen innehåller bestämmelser om praktiska åtgärder för att avtalets syfte ska uppnås fullt ut. Bestämmelserna gäller bl.a. kontroll vid yttre gränser, en gemensam viseringspolitik och ett utvecklat polisiärt och rättsligt samarbete.

Schengenregelverket införlivades med EU-rätten i samband med att Amsterdamfördraget trädde i kraft i maj 1999, och Schengenstaterna har därefter fortsatt sitt samarbete inom EU:s institutio-

nella och rättsliga ramar. Det har skett i enlighet med bestämmelserna i det s.k. Schengenprotokollet som finns fogat till Amsterdamfördraget.

Stater som ansluter sig till EU ansluter sig numera samtidigt till Schengensamarbetet. För närvarande deltar 22 av EU:s 28 medlemsstater fullt ut i samarbetet. Norge, Island, Liechtenstein och Schweiz, som inte är medlemmar i EU, deltar fullt ut i samarbetet efter att ha anslutit sig till det genom associationsavtal.

Det operativa samarbetet inom Schengen omfattar bl.a. gränsöverskridande övervakning och förföljande.

De svenska reglerna om gränsöverskridande övervakning ger utländska tjänstemän från Schengenstater rätt att fortsätta en pågående övervakning in i Sverige över alla typer av territorialgränser. Det krävs att det pågår en utredning i den andra staten om ett brott som kan föranleda överlämnande eller utlämning, och som huvudregel ska en behörig svensk myndighet samtycka till gränsöverskridandet. I brådskande fall får övervakning dock fortsätta utan föregående samtycke, om den utländska utredningen avser misstanke om vissa allvarliga brott. I så fall ska gränsöverskridandet anmälas till en behörig svensk myndighet så snart det är möjligt. Dessutom ska den utländska myndigheten utan dröjsmål begära bistånd i utredningen. Gränsöverskridande övervakning ska upphöra om en behörig svensk myndighet begär det eller, om det rör sig om övervakning utan föregående samtycke, om samtycke inte har lämnats inom fem timmar från gränsöverskridandet (2 kap. 1–3 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Reglerna om gränsöverskridande förföljande ger utländska tjänstemän rätt att fortsätta ett pågående förföljande in i Sverige över en landsgräns. För förföljanden som genomförs av danska polismän finns det en särskild reglering (se avsnitt 4.2). Det krävs att den som flyr har upptäckts på bar gärning när han eller hon begår ett brott som kan föranleda överlämnande eller utlämning eller att han eller hon har rymt från häkte eller fängelse. Som huvudregel ska en svensk behörig myndighet samtycka till gränsöverskridandet. Förföljande får dock ske utan föregående samtycke i brådskande fall eller om svenska tjänstemän inte kunnat ta över förföljandet i tid. De utländska tjänstemännen ska i så fall anhålla om bistånd från en behörig svensk myndighet senast när gränsen passeras. Gränsöverskridande förföljande ska upphöra om en behörig svensk myndighet

begär det (2 kap. 4–6 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Om utländska tjänstemän som utför gränsöverskridande förföljande begär det, ska svenska polismän omhänderta den som flyr. De utländska tjänstemännen får stoppa och omhänderta den flyende tills svenska polismän kan överta omhändertagandet eller identifiera honom eller henne. De får också kroppsvisitera den omhändertagne av säkerhetsskäl eller för att söka efter vissa föremål samt omhänderta samma slags föremål och belägga den omhändertagne med handfängsel (2 kap. 8 och 9 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemän som utför gränsöverskridande övervakning eller förföljande får bara använda tjänstevapen i nödvärnsituationer (2 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

4.2 Avtalet med Danmark om samarbete i Öresundsregionen

Avtalet med Danmark kompletterar Schengenkonventionen och har sin bakgrund i att öppnandet av Öresundsförbindelsen i juli 2000 ökade behovet av samarbete mellan den svenska och den danska polisen.

De svenska regler som införts med anledning av avtalet med Danmark innebär att danska polismän får genomföra gränsöverskridande förföljande i fler fall än enligt Schengenregelverket. Danska polismän får bl.a. fortsätta ett förföljande över Öresundsförbindelsen in i Sverige för varje gärning som hör under allmänt åtal enligt svensk och dansk rätt. En annan skillnad i förhållande till Schengenreglerna är att danska polismän får inleda ett förföljande på svenskt territorium på Öresundsförbindelsen. Vid förföljande har danska polismän samma befogenheter som utländska tjänstemän som genomför gränsöverskridande förföljande enligt Schengenregelverket (3 kap. 1 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Danska polismän som befinner sig på svenskt territorium på Öresundsförbindelsen får dessutom ingripa mot hot mot den allmänna ordningen och säkerheten där. De har då samma befogenheter som svenska polismän. Om en dansk polisman gör ett sådant

ingripande, gäller bl.a. att Polismyndigheten omedelbart ska underlättas (3 kap. 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Danska polismän som genomför förföljande eller ingriper får bara använda tjänstevapen i nödvärnssituationer (3 kap. 1 och 2 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

4.3 Prömrådsbeslutet

Prömrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete är frivilliga för medlemsstaterna att genomföra. De svenska regler som införts med anledning av rådsbeslutet innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får samarbeta med utländska brottsbekämpande myndigheter inom ramen för gemensamma insatser där utländska tjänstemän deltar. Polismyndigheten får också samarbeta med utländska brottsbekämpande myndigheter vid större evenemang och liknande viktiga händelser, katastrofer och allvarliga olyckor som har gränsöverskridande verkningar (4 kap. 1 och 2 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Möjligheterna till samarbete gäller i förhållande till stater som tillämpar Prömrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete. Till de staterna hör bl.a. Danmark och Finland. Norge har undertecknat ett avtal med EU om anslutning till rådsbeslutet men processen för anslutning är inte avslutad.

Ett samarbete initieras genom en begäran om bistånd till en behörig myndighet i den andra staten. Bistånd får begäras bara om det är lämpligt och för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (4 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Innan ett samarbete påbörjas ska en överenskommelse ingås med den andra staten. Om överenskommelsen innebär att utländska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige, ska överenskommelsen avse en särskild insats som är klart avgränsad och reglera vissa frågor (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemän som deltar i samarbetet ska stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Om samarbetet sker inom ramen för en gemensam insats, får utländska polismän ges polisiära befogenheter. Befogenheterna ska i regel utövas i närvaro

av svenska polismän (4 kap. 9 och 10 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemän som getts polisiära befogenheter har samma rätt att använda tjänstevapen och annan liknande utrustning som svenska polismän. Andra utländska tjänstemän får däremot bara använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärns-situationer. För att få användas ska utrustningen motsvara den utrustning svenska polismän använder (4 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

4.4 Atlasrådsbeslutet

Atlasrådsbeslutet kompletterar Prömrådsbeslutet och är frivilligt för medlemsstaterna att genomföra. De svenska regler som införts med anledning av Atlasrådsbeslutet innebär att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får samarbeta med utländska särskilda insatsgrupper. Samarbetet kan bl.a. bestå i genomförandet av operationer där utländska tjänstemän agerar i en stödfunktion (4 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Möjligheterna till samarbete gäller i förhållande till stater som tillämpar Atlasrådsbeslutet. Till de staterna hör bl.a. Danmark och Finland. Samarbete enligt reglerna kan inte ske med Norge, som inte har ingått något avtal med EU om anslutning till rådsbeslutet.

Ett samarbete initieras genom en begäran om bistånd till en behörig myndighet i den andra staten. För att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska få begära bistånd, ska regeringen ha gett sitt medgivande. Kravet gäller inte i vissa brådskande fall, då regeringen i stället ska pröva om ett redan fattat beslut om att begära bistånd ska undanröjas eller bestå. Bistånd får bara begäras om det är lämpligt och för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (4 kap. 5 och 6 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Liksom vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet ska ett samarbete föregås av en överenskommelse med den andra staten. Om överenskommelsen innebär att utländska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige, ska överenskommelsen avse en särskild insats som är klart

avgränsad och reglera vissa frågor (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Även när det gäller ledning överensstämmer regleringen med den som gäller vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet. Utländska tjänstemän ska alltså stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Om samarbetet består i genomförandet av operationer, får utländska tjänstemän som har polisiära befogenheter i sina hemstater ges polisiära befogenheter i Sverige. Till skillnad från vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet finns det inte någon bestämmelse om att befogenheterna i regel ska utövas i närvaro av svenska polismän (4 kap. 9 och 10 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Utländska tjänstemäns användning av vapen och annan liknande utrustning regleras på motsvarande sätt som vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet (4 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

5 Avtalet med Norge om samarbete mellan särskilda insatsgrupper i krissituationer

5.1 Avtalets innehåll

Syftet med avtalet med Norge är att säkerställa ett effektivt samarbete mellan de särskilda insatsgrupperna i Sverige och Norge, så att de snabbt ska kunna bistå varandra i samband med hanteringen av krissituationer när uppdraget kan genomföras på ett bättre sätt genom ett sådant samarbete. Avtalet fastställer övergripande ramar och bestämmelser som ska göra det möjligt för de särskilda insatsgrupperna i en stat att ge bistånd och verka på den andra statens territorium om bistånd begärs (artikel 1).

Avtalet med Norge gäller för ömsesidigt bistånd mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i samband med hanteringen av krissituationer på respektive stats territorium. Avtalet hänvisar till både Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet (artikel 2).

Särskilda insatsgrupper definieras som brottsbekämpande myndigheters enheter som är specialiserade på att hantera krissituationer. För norsk del avses främst polisens nationella beredskapsresurser, som förklaras bestå av beredskapstruppen, helikoptertjänsten, bombtjänsten, kris- och gisslanförhandlingstjänsten samt teknisk eller taktisk spaning. För svensk del avses en brottsbekämpande enhet som för en enskild insats pekas ut av en behörig svensk myndighet i enlighet med nationell lagstiftning, exempelvis polisens nationella insatsstyrka eller det nationella bombskyddet (artikel 3).

Krissituation definieras som varje situation där en behörig myndighet i en stat har skäl att tro att det föreligger en straffbar handling som innebär ett allvarligt, direkt hot mot personer, egendom, infrastruktur eller institutioner i staten. För norsk del kan

det gälla situationer med terrorism, gisslantagning, kapning och annan grov kriminalitet där liv och hälsa eller viktiga samhällsintressen är hotade. Sverige kan, anges det, begära bistånd exempelvis i situationer som omfattar handlingar som kan utgöra terroristbrott enligt nationell rätt (artikel 3).

En begäran om bistånd kan göras när det anses lämpligt i samband med hanteringen av en krissituation. Begäran kan omfatta operativt stöd, tillhandahållande av utrustning eller expertis. De praktiska detaljer och bestämmelser om genomförande som ska komplettera avtalet ska avtalas direkt mellan respektive stats behöriga myndighet inför varje biståndsuppdrag (artikel 4).

En begäran om bistånd kan göras av en behörig myndighet i värdstaten (dvs. den stat där samarbete ska ske). Begäran ska vara skriftlig men den kan i brådskande situationer göras och behandlas muntligen, för att så snart som möjligt bekräftas i skrift. En begäran ska innehålla information som tydligt fastställer de praktiska detaljerna för genomförandet av biståndet. Begäran kan beviljas, helt eller delvis, eller avslås. Den mottagande myndigheten kan även föreslå en annan typ av åtgärd (artikel 4).

När det gäller genomförandet av ett biståndsuppdrag ska inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge det avtalade biståndet, om så krävs med användning av maktmedel och vapen. Tjänstemännen ska verka i enlighet med värdstatens lagar och regler, samt inom ramen för sina befogenheter enligt sin stats nationella lagstiftning. Tjänstemännen ska verka på värdstatens ansvar och under dess bemyndigande och ledning. De ska följa de instruktioner som ges av värdstatens behöriga myndighet (artiklarna 5 och 6).

Inlånade tjänstemän ska ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna ge det avtalade biståndet. Polisiära befogenheter kan ges till inlånade tjänstemän som har polisiära befogenheter i sin hemstat. Inlånade tjänstemän som deltar i en operation i värdstaten får bära sin nationella tjänsteuniform och ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet (artikel 7).

Inlånade polismän som ges polisiära befogenheter i värdstaten ska ha samma rätt att använda tjänstevapen och annan utrustning som värdstatens polismän. Andra tjänstemän ska bara få använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer.

För att polismän ska få använda vapen och annan utrustning ska den motsvara den som värdstatens polismän använder (artikel 8).

Inlånade tjänstemän kan, i enlighet med vad som överenskommits, bl.a. korsa gränsen med fordon på land, på vatten eller i luften. Tjänstemännen ska omfattas av samma trafikbestämmelser som värdstatens tjänstemän, om ett civilt fordon eller ett fordon utmärkt med officiella beteckningar används (artikel 9).

När det gäller kostnader ska varje stat stå för sina egna kostnader. Om inte något annat avtalats, ska dock värdstaten stå för inlånade tjänstemäns uppehälle (artikel 10).

Om inlånade tjänstemän orsakar skador under en insats, ska värdstaten ansvara för skadorna i enlighet med sin nationella lagstiftning. Skador hos den andra statens myndighet eller tjänstemän ska inte ersättas. Värdstaten har i vissa fall en regressrätt mot tjänstemännens hemstat (artikel 11).

Utländska tjänstemän ska i straffrättsligt hänseende jämföras med värdstatens tjänstemän, om inte något annat följer av ett annat avtal som är bindande för staterna (artikel 11).

Utländska tjänstemän ska i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av den tillämpliga lagstiftningen i sin egen stat (artikel 12).

Enligt avtalet bör de behöriga myndigheterna samverka, exempelvis genom övningar, för att skapa förutsättningar för effektivt bistånd i enlighet med avtalet (artikel 13).

Avtalet avslutas med bestämmelser om ikraftträdande m.m. (artikel 14).

5.2 Avtalets godkännande och genomförande

Förslag: Riksdagen ska godkänna avtalet med Norge.

Avtalet ska i första hand genomföras genom bestämmelser i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Skälen för förslaget: När Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete genomfördes i svensk rätt angav regeringen att de svenska brottsbekämpande myndigheterna som utgångspunkt ska klara av sina uppdrag på egen hand, men att den ökade rörligheten över gränserna och behovet av

skydd mot terroristattentat och annan grov brottslighet samtidigt ställer allt större krav på internationell samverkan. Rådsbesluten genomfördes bl.a. eftersom besluten bedömdes möjliggöra att utländska tjänstemän förstärker den svenska polisens förmåga på ett helt annat sätt än vad som var möjligt tidigare (se prop. 2016/17:139 s. 38 f.).

Norge är inte medlem i EU och har inte undertecknat något avtal med unionen om anslutning till Atlasrådsbeslutet. Avtalet med Norge har tagits fram för att möjliggöra ett sådant samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper som hade kunnat ske om Norge tillämpat Atlasrådsbeslutet. Avtalet gäller ett ämne som riksdagen ska besluta om, och behöver därför godkännas av riksdagen. För att den svenska förmågan att bekämpa terrorism ska stärkas ytterligare, föreslås att riksdagen ska godkänna avtalet.

Vid samarbete enligt avtalet med Norge ska norska tjänstemän kunna utföra uppgifter i Sverige som innefattar myndighetsutövning. Redan av den anledningen behöver avtalet genomföras i svensk rätt genom bestämmelser i lag. Samarbetet bör regleras i samma författning som det operativa polissamarbete som är möjligt i dag, och avtalet bör därför i första hand genomföras genom bestämmelser i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

6 Samarbete enligt avtalet med Norge

6.1 Initiativ till samarbete

Förslag: Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få begära bistånd från norska särskilda insatsgrupper enligt avtalet med Norge.

För att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska få begära bistånd ska regeringen ha lämnat sitt medgivande. Regeringens medgivande ska dock inte krävas i brådskande fall som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska omedelbart underrätta regeringen om bistånd har begärts utan regeringens medgivande. Regeringen ska därefter pröva om beslutet att begära bistånd ska undanröjas eller bestå.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samråda med varandra innan regeringens medgivande begärs. Om myndigheterna begärt bistånd utan regeringens medgivande, ska de underrätta varandra om det.

Bistånd ska få begäras om det är lämpligt och för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen om straff för terroristbrott.

Skälen för förslaget

Bistånd enligt avtalet med Norge

Avtalet med Norge gör det möjligt att begära bistånd från norska särskilda insatsgrupper. Biståndet ska ges till en svensk särskild insatsgrupp.

Avtalet med Norge har tagits fram för att möjliggöra ett sådant samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper som hade kunnat ske om Norge tillämpat Atlasrådsbeslutet. Avtalets beskrivning av vilket bistånd som kan begäras avviker något från motsvarande beskrivning i rådsbeslutet. Bistånd enligt avtalet kan bestå av operativt stöd, tillhandahållande av utrustning eller expertis (artikel 4), medan bistånd enligt rådsbeslutet kan bestå av genomförande av operationer där utländska tjänstemän agerar i en stödfunktion eller av tillhandahållande av utrustning eller expertis (artikel 3 i rådsbeslutet). Avsikten har dock inte varit att avvika från rådsbeslutets sakliga innehåll, och det är alltså samma slags bistånd som omfattas av avtalet som av rådsbeslutet.

Också den definition av begreppet särskild insatsgrupp som finns i avtalet med Norge skiljer sig från den som finns i Atlasrådsbeslutet. I avtalet definieras begreppet som brottsbekämpande myndigheters enheter som är specialiserade på att hantera krissituationer (artikel 3), medan det i rådsbeslutet definieras som brottsbekämpande enheter som har hantering av krissituationer som en specialuppgift (artikel 2 i rådsbeslutet). Inte heller här har någon saklig skillnad varit avsedd mellan avtalet och rådsbeslutet.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska kunna samarbeta med norska myndigheter

Sverige avgör vilka svenska myndigheter som ska kunna bedriva samarbete med norska myndigheter enligt avtalet med Norge.

När det gäller samarbete enligt Atlasrådsbeslutet har lagstiftaren bestämt att både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska kunna samarbeta med utländska myndigheter i Sverige. I förarbetena anges att Polismyndigheten i och för sig har huvudansvaret för operativa polisinsatser på fältet, men att Säkerhetspolisen har huvudansvaret för den svenska terrorismbekämpningen och att det kan finnas situationer där bistånd från en utländsk insatsgrupp aktualiseras utan att Polismyndigheten har hunnit bli engagerad i ett ärende (se prop. 2016/17:139 s. 56).

De skäl som angavs vid genomförandet av Atlasrådsbeslutet har bäring även här. Både Polismyndigheten och Säkerhetspolisen bör därför kunna samarbeta med norska myndigheter enligt avtalet med Norge.

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få ta initiativ till samarbete genom att begära bistånd

Sverige bestämmer också vilka svenska myndigheter som ska få initiera ett samarbete genom att begära bistånd enligt avtalet med Norge. Det går att ställa upp särskilda krav när det gäller t.ex. beslutsproceduren.

Bistånd enligt Atlasrådsbeslutet får begäras av regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen (4 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Regeringens uttryckliga rätt att begära bistånd motiveras i förarbetena med att det inte kan uteslutas att regeringen kan ha ett intresse av att initiera samarbete i vissa situationer. Polismyndighetens och Säkerhetspolisens initiativrätt har sin bakgrund i att myndigheterna har bäst förutsättningar att bedöma det egna behovet av bistånd. Regeringens medverkan krävs när polisen tar initiativ till samarbete, vilket ska ses mot bakgrund bl.a. av att det kan ha utrikespolitiska dimensioner att begära bistånd från utländska särskilda insatsgrupper i de situationer som omfattas av rådsbeslutet (se prop. 2016/17:139 s. 57).

Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen bör få begära bistånd också enligt avtalet med Norge. Regeringens medverkan bör krävas när polisen tar initiativ till samarbete, eftersom det kan ha utrikespolitiska dimensioner att begära bistånd i de situationer som omfattas av avtalet.

Kravet på regeringens medverkan bör ges samma närmare innehåll som vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet (se 4 kap. 5 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Det föreslås därför att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska behöva regeringens medgivande för att få begära bistånd enligt avtalet med Norge, förutom i brådskande fall som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller för omfattande förstörelse av egendom. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska i de senare fallen omedelbart underrätta regeringen om att bistånd har begärts, varpå regeringen ska pröva om beslutet att begära bistånd ska undanröjas eller bestå.

På samma sätt som vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet bör Polismyndigheten och Säkerhetspolisen vara skyldiga dels att samråda med varandra innan regeringens medgivande begärs, dels att underrätta varandra om att bistånd begärts utan regeringens medgivande.

Det behöver inte framgå av författning att en begäran om bistånd, enligt artikel 4 i avtalet med Norge, som huvudregel ska vara skriftlig och innehålla viss information. Några författningsåtgärder krävs alltså inte i den delen.

Bistånd ska få begäras om det är lämpligt och för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra terroristbrott

Bistånd enligt avtalet med Norge kan begäras när det anses lämpligt i samband med hanteringen av en krissituation (artikel 4).

Vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete ställde lagstiftaren upp ett lämplighetskrav för att bistånd ska få begäras (4 kap. 3 och 6 §§ lagen om internationellt polisiärt samarbete). Kravet ska garantera att vissa utgångspunkter upprätthålls (se prop. 2016/17:139 s. 45 och 57). Den myndighet som överväger att begära bistånd enligt rådsbeslutet ska beakta att den svenska polisen som huvudregel ska klara av sitt uppdrag på egen hand och att möjligheten att begära bistånd är avsedd som ett komplement, främst för situationer där polisen kan utföra sitt uppdrag på ett bättre sätt genom internationell samverkan. Myndigheten ska också beakta att rättssäkerhet och kvalitet inte ska försämrats om samarbete sker. Frågan om lämplighetskravet är uppfyllt ska avgöras utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Omständigheter som måste beaktas är t.ex. vilket slags situation det rör sig om, vilket bistånd som skulle begäras, behovet av samarbete, tillgängliga nationella resurser och förutsättningarna för ett rättssäkert och effektivt samarbete (se prop. 2016/17:139 s. 94, 95 och 97).

Ett motsvarande lämplighetskrav bör gälla även för att bistånd ska få begäras enligt avtalet med Norge. Det ligger också i linje med avtalstexten. Kravet kommer att innebära att den myndighet som överväger att initiera ett samarbete måste ta ställning till om det är lämpligt att samarbeta med norska myndigheter i just den situation som det är fråga om.

Bistånd enligt avtalet med Norge kan alltså, enligt artikel 4 i avtalet, begäras i samband med hanteringen av en krissituation. Med krissituation avses varje situation där en behörig myndighet har skäl att tro att det föreligger en straffbar handling som innebär ett allvarligt, direkt hot mot personer, egendom, infrastruktur eller

institutioner. För svensk del sägs det kunna röra sig om exempelvis – men alltså inte bara – situationer som omfattar handlingar som kan utgöra terroristbrott enligt nationell rätt (artikel 3).

Vid genomförandet av Atlasrådsbeslutet begränsade lagstiftaren möjligheten att begära bistånd på så sätt att bistånd enligt rådsbeslutet bara får begäras för att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen om straff för terroristbrott (4 kap. 6 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Skälet till begränsningen är att det inte hade framkommit något behov av att samarbeta med utländska insatsgrupper för att hantera krissituationer som inte avser terroristbrott (se prop. 2016/17:139 s. 58).

Den begränsning som alltså gäller vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet framstår som ändamålsenlig även när det gäller samarbete med Norge. Bistånd enligt avtalet med Norge bör följaktligen inte få begäras för andra ändamål än att förhindra eller på annat sätt ingripa mot en handling som kan utgöra terroristbrott.

6.2 Överlåtelse av förvaltningsuppgifter

Förslag: Riksdagen ska bemyndiga regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att överlåta förvaltningsuppgifter till Norge vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Skälen för förslaget: Utgångspunkten enligt svensk rätt är att rättskipnings- och förvaltningsuppgifter, däribland polisuppgifter, sköts av svenska myndigheter. Samarbete enligt avtalet med Norge förutsätter att förvaltningsuppgifter överläts till Norge.

Riksdagen får enligt 10 kap. 8 § regeringsformen bemyndiga regeringen eller någon annan myndighet att i särskilda fall besluta om en överlåtelse av förvaltningsuppgifter till en annan stat. När det gäller samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet finns ett sådant bemyndigande i 4 kap. 7 § lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Det som är aktuellt nu är, liksom vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete (se prop. 2016/17:139 s. 46 och 58 f.), att låta regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen besluta om överlåtelse av

förvaltningsuppgifter inom ramen för särskilda polissamarbeten. Samarbetet ska enligt vad som föreslås i avsnitt 6.3 ske inom ramen för särskilda insatser som är klart avgränsade. Det är fråga om överlåtelse i särskilda fall, och riksdagen föreslås därför i lag bemyndiga regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att besluta om överlåtelseerna.

6.3 Överenskommelser om samarbete

Förslag: Innan ett samarbete enligt avtalet med Norge påbörjas, ska en överenskommelse om samarbetet ingås med Norge. Överenskommelsen ska få ingås av regeringen, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

En överenskommelse som innebär att norska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige ska avse en särskild insats som är klart avgränsad. Överenskommelsen ska reglera samarbetets särskilda syfte, vilket bistånd den norska myndigheten ska ge, på vilken tid och plats samarbetet ska genomföras, vilka norska tjänstemän som ska delta, hur ledning ska utövas, vilka befogenheter tjänstemännen ska ha, och vilka vapen och vilken annan liknande utrustning de ska få inneha.

Skälen för förslaget

Ett samarbete ska föregås av en överenskommelse som ingås av regeringen, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen

Innan ett samarbete enligt avtalet med Norge påbörjas, måste en överenskommelse ingås om vilket samarbete som ska genomföras i det enskilda fallet.

Vid samarbete enligt Prövrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet förhåller det sig på motsvarande sätt. De myndigheter som har rätt att ta initiativ till samarbete enligt rådsbeslutet, får också ingå överenskommelser om samarbete med andra stater (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Enligt förarbetena ligger det i sakens natur att regeringen bara kan avtala om huvuddragen i ett samarbete. Om regeringen har tagit initiativ till och avtalat om ett samarbete, måste överenskommelsen därför kompletteras genom en

överenskommelse som ingås av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen (se prop. 2016/17:139 s. 47 och 60).

Eftersom regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska få ta initiativ till samarbete enligt avtalet med Norge, bör myndigheterna också kunna ingå överenskommelser om samarbete med Norge. Polismyndighetens och Säkerhetspolisens möjlighet att ingå överenskommelserna är beroende av ett bemyndigande från regeringen (10 kap. 2 § regeringsformen). Tillräckliga bemyndiganden finns redan i förordning (se 21 § förordningen [2014:1102] med instruktion för Polismyndigheten och 17 § förordningen [2014:1103] med instruktion för Säkerhetspolisen).

Norge bestämmer vilka myndigheter som ingår överenskommelserna för norsk del.

En särreglering för vissa överenskommelser

En överenskommelse om samarbete enligt avtalet med Norge kan innebära att norska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige. Undantaget är överenskommelser som bara innebär att utrustning ställs till svenskt förfogande.

När det gäller samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet finns det en särreglering som träffar just överenskommelser som innebär att utländska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige. Bakgrunden är att samarbetet bör avgränsas på ett tydligt sätt (se prop. 2016/17:139 s. 48 och 60). Enligt regleringen ska en överenskommelse som har den aktuella innebörden avse en särskild insats som är klart avgränsad. Överenskommelsen ska dessutom reglera ett antal frågor: samarbetets särskilda syfte, vilket bistånd den utländska myndigheten ska ge, på vilken tid och plats samarbetet ska genomföras, vilka utländska tjänstemän som ska delta, hur ledning ska utövas, vilka befogenheter tjänstemännen ska ha, och vilka vapen och vilken annan liknande utrustning de ska få inneha (4 kap. 8 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Om norska tjänstemän ska delta i samarbete i Sverige, bör samarbetet avgränsas på ett tydligt sätt. Den särreglering som redovisas ovan bör därför gälla på motsvarande sätt vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Överenskommelsernas form

Avtalet med Norge säger inget om överenskommelsernas form. Men i likhet med en begäran om bistånd (se artikel 4) bör en överenskommelse som huvudregel vara skriftlig. Om en överenskommelse behöver vara muntlig, t.ex. i en brådskande situation, är det viktigt att innehållet i den dokumenteras skriftligen, så att man i efterhand kan kontrollera vad som avtalats.

Den föreslagna ordningen överensstämmer med vad som gäller vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet och behöver inte författningsregleras.

6.4 Vilka norska tjänstemän som ska få delta i samarbetet

Förslag: Norska tjänstemän ska få delta i samarbete enligt avtalet med Norge om de är lämpliga för uppgiften och anställda vid en samverkande myndighet.

Skälen för förslaget: Avtalet med Norge gäller samarbete mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper. Flera slags tjänstemän kan ingå i grupperna. Det kan t.ex. både röra sig om polismän och andra slags tjänstemän.

Vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete ställde lagstiftaren upp ett krav på lämplighet för deltagande i samarbete i Sverige. Utländska tjänstemän får alltså delta i samarbete enligt rådsbeslutet bara om de är lämpliga för uppgiften (4 kap. 9 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Det vore orimligt att inte ställa upp ett krav på lämplighet också för deltagande i samarbete enligt avtalet med Norge. Ett sådant krav bör alltså gälla. Av tydlighetsskäl bör det, liksom vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, också framgå att tjänstemännen ska vara anställda vid en samverkande myndighet.

Vilka norska tjänstemän som ska delta i ett samarbete får avgöras efter samråd med den samverkande myndigheten. Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ansvarar för att genom kontakter med myndigheten kontrollera att tjänstemännen är lämpliga för uppgiften.

6.5 Ledning över norska tjänstemän

Förslag: Norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge ska stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen.

Skälen för förslaget: Ledning regleras i artikel 6 i avtalet med Norge. Enligt artikeln ska inlånade tjänstemän ”som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten” verka under den statens ledning. Även om det finns artiklar i avtalet som talar om inlånade tjänstemän utan något tillägg eller någon precisering, har avsikten inte varit att begränsa den krets som träffas av artikeln.

Vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet ska utländska tjänstemän stå under ledning av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen (4 kap. 9 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Enligt förarbetena kan ledningen utövas både på plats och distans. Om utländska tjänstemän åtföljs av ett eget befäl, är det många gånger naturligt att de står under ledning av det befälet, som i sin tur mer direkt underställs svenska tjänstemän. Och om de utländska tjänstemännen ska agera som en sammanhållen enhet, är det naturligt att de genom ett eget befäl ges ett uppdrag med vissa ramar och begränsningar. Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen ska alltid kunna följa och lämna instruktioner för de utländska tjänstemännens agerande, och åtgärder ska rapporteras till och stämmas av med myndigheten (se prop. 2016/17:139 s. 50, 62 och 99).

På motsvarande sätt som gäller vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet bör norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge stå under svensk ledning. Ledningen bör kunna utövas på samma sätt som vid samarbete enligt rådsbeslutet.

6.6 Norska tjänstemäns befogenheter

Förslag: Norska tjänstemän som deltar i operationer enligt avtalet med Norge och har polisiära befogenheter i Norge ska få ges de befogenheter som svenska polismän har enligt polislagen. De ska också få ges de befogenheter som svenska polismän har att

- gripa någon enligt 24 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken,
- ta föremål i beslag enligt 27 kap. 4 § rättegångsbalken,
- förbjuda tillträde till ett visst område eller vidta andra åtgärder enligt 27 kap. 15 § rättegångsbalken, och
- besluta om kroppsvisitation enligt 28 kap. 13 § rättegångsbalken.

Skälen för förslaget: När det gäller genomförandet av biståndsuppdrag anges i artikel 5 i avtalet med Norge att inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge det avtalade biståndet, om så krävs med användning av maktmedel och vapen. Tjänstemännen ska verka i enlighet med värdstatens lagar och regler och inom ramen för sina befogenheter enligt sin stats nationella lagstiftning. Inlånade tjänstemän ska enligt artikel 7 i avtalet ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna ge det avtalade biståndet. Polisiära befogenheter kan ges till inlånade tjänstemän som har sådana befogenheter i sin hemstat.

Utländska tjänstemän kan ges polisiära befogenheter också vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Som krav vid samarbete enligt Atlasrådsbeslutet gäller att det ska vara fråga om samarbete i form av operationer och att tjänstemännen har polisiära befogenheter i sina hemstater. De befogenheter som kan överlåtas är befogenheter enligt polislagen samt befogenheter enligt rättegångsbalken att gripa någon som är misstänkt för brott, ta föremål i beslag, förbjuda tillträde till ett visst område eller vidta liknande åtgärder samt besluta om kroppsvisitation (4 kap. 10 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Samma slags bistånd omfattas av avtalet med Norge som av Atlasrådsbeslutet. Den typ av samarbete enligt avtalet där det kan finnas ett behov av att överlåta polisiära befogenheter är, liksom vid samarbete enligt rådsbeslutet, samarbete i form av operationer (inte tillhandahållande av utrustning eller expertis). Befogenheter bör alltså bara kunna överlåtas vid sådant samarbete. I enlighet med artikel 7 i avtalet bör befogenheter bara kunna överlåtas till norska tjänstemän som har polisiära befogenheter i Norge.

Eftersom samarbetet motsvarar det som kan ske enligt Atlasrådsbeslutet, bör samma befogenheter kunna överlåtas som vid det samarbetet. Som framgår ovan rör det sig om befogenheter enligt polislagen och, i begränsad utsträckning, rättegångsbalken.

6.7 Norska tjänstemäns vapen användning

Förslag: Norska tjänstemän som getts polisiära befogenheter vid samarbete enligt avtalet med Norge ska ha samma rätt att använda tjänstevapen och liknande utrustning som svenska polismän har enligt lag eller annan författning. Andra norska tjänstemän ska få använda tjänstevapen och liknande utrustning bara i nödvärnsituationer. För att få användas ska utrustningen motsvara den som svenska polismän använder.

Skälen för förslaget: Svenska polismän i yttre tjänst är i regel utrustade med pistol, expanderbar batong, fängsel och pepparsprej. När det behövs kan polismännen även ges tillgång till förstärkningsvapen, tårgas och distraktionsgranater.

Bestämmelser om användningen av skjutvapen finns i kungörelsen (1969:84) om polisens användning av skjutvapen. Enligt reglerna får polismän använda skjutvapen dels i fall av s.k. laga befogenhet, dels i nödvärnssituationer.

Vid samarbete enligt Prövrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet har utländska tjänstemän som getts polisiära befogenheter samma rätt att använda tjänstevapen och annan liknande utrustning som svenska polismän. Andra utländska tjänstemän får bara använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer. För att få användas ska utrustningen motsvara den utrustning svenska polismän använder (4 kap. 11 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Enligt artikel 8 i avtalet med Norge ska inlånade polismän som ges polisiära befogenheter ha samma rätt att använda tjänstevapen och annan utrustning som värdstatens polismän. Även om avtalet här använder uttrycket "inlånade poliser" är det uppenbart att det är inlånade tjänstemän som avses, eftersom avtalet innebär att tjänstemän som inte är polismän kan ges polisiära befogenheter. Enligt samma artikel ska tjänstemän som inte getts polisiära befogenheter

bara få använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer.

Enligt artikel 8 i avtalet med Norge gäller vidare att inlånade polismän bara får använda vapen och utrustning som motsvarar vapen och utrustning som värdstatens polismän använder. Också här är det uppenbart att det är inlånade tjänstemän som avses, eftersom avtalet innebär att tjänstemän som inte är polismän kan inneha bl.a. vapen.

Med hänsyn till innehållet i avtalet med Norge och de nyss gjorda påpekandena, bör norska tjänstemän som getts polisiära befogenheter ha samma rätt som svenska polismän att använda tjänstevapen och annan liknande utrustning. Andra norska tjänstemän bör bara få använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer. För att få användas bör utrustningen motsvara den utrustning svenska polismän använder.

6.8 Regleringens placering och utformning

Förslag: Samarbete enligt avtalet med Norge ska regleras i ett nytt kapitel i lagen om internationellt polisiärt samarbete. Regleringen ska ange vilka svenska myndigheter som får begära bistånd enligt avtalet med Norge och vad biståndet kan bestå av. Regleringen ska i övrigt få sitt innehåll genom en hänvisning till bestämmelserna om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet.

Skälen för förslaget: Som anges i avsnitt 5.2 bör samarbete enligt avtalet med Norge regleras i lagen om internationellt polisiärt samarbete. Samarbete enligt olika överenskommelser regleras i dag som huvudregel i separata kapitel i lagen. I enlighet med den strukturen bör samarbete enligt avtalet regleras i ett nytt kapitel i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

Regleringen bör ange vilka svenska myndigheter som får begära bistånd enligt avtalet med Norge och vad biståndet kan bestå av. Eftersom avtalet omfattar samma slags bistånd som Atlasrådsbeslutet, och med hänsyn till fördelarna med ett regelverk som är utformat på ett enhetligt sätt, bör bistånd enligt avtalet beskrivas på samma sätt som bistånd enligt rådsbeslutet. Det innebär att det ska

anges att biståndet kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

Förslagen i de föregående avsnitten innebär att samarbete enligt avtalet med Norge ska regleras på samma sätt som samarbete enligt Atlasrådsbeslutet. För att lagen om internationellt polisiärt samarbete inte ska tyngas i onödan, bör regleringen av samarbete enligt avtalet därför i övrigt få sitt innehåll genom en hänvisning till bestämmelserna om samarbete enligt rådsbeslutet. Av samma anledning bör det också införas en definition av avtalet i lagen om internationellt polisiärt samarbete.

7 Norska tjänstemäns ställning

7.1 Norska tjänstemäns skyldigheter

Förslag: När norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge utövar sina befogenheter, ska de vara skyldiga att följa svensk rätt och instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Tjänstemännen ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

Skälen för förslaget: Utländska tjänstemän ska, när de utövar befogenheter enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete, följa svensk lag och annan författning samt instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. De ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet (5 kap. 1 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Enligt artiklarna 5 och 6 i avtalet med Norge ska inlånade tjänstemän ”som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten” verka i enlighet med den statens lagar och regler och följa instruktioner från dess behöriga myndigheter. Enligt artikel 7 i avtalet ska inlånade tjänstemän ”som deltar i en operation i värdstaten” alltid kunna styrka sin behörighet och identitet. Även om det finns artiklar i avtalet som talar om inlånade tjänstemän utan något tillägg eller någon precisering, har avsikten inte varit att begränsa den krets som träffas av artiklarna 5–7 i avtalet.

Med hänsyn till innehållet i avtalet med Norge bör norska tjänstemän vara skyldiga att följa svensk rätt och instruktioner som meddelas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Liksom vid samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet är det tillräckligt att det av

lag framgår att skyldigheten gäller när tjänstemännen utövar sina befogenheter. Tjänstemännen bör vidare vara skyldiga att alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

Bestämmelserna i 5 kap. 1 § lagen om internationellt polisiärt samarbete bör alltså gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge. Paragrafen behöver inte ändras för att det ska uppnås.

Rubriken till 5 kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete anger i sin nuvarande lydelse att kapitlet innehåller gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Eftersom bestämmelser i kapitlet i framtiden ska tillämpas även för samarbete enligt avtalet med Norge, behöver rubriken ändras så att den nämner avtalet.

7.2 Straffrättsligt skydd och ansvar

Förslag: Brottsbalkens regler om tjänstemäns särskilda straffrättsliga skydd och ansvar ska vara tillämpliga på norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge. Brottsbalkens förbud mot olaga diskriminering ska också vara tillämpligt på tjänstemännen.

Skälen för förslaget: Svenska tjänstemän har ett särskilt straffrättsligt skydd enligt bestämmelserna om våld eller hot mot tjänsteman, förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd samt ett särskilt straffrättsligt ansvar enligt bestämmelsen om tjänstefel (17 kap. 1, 2 och 4 §§ samt 20 kap. 1 § brottsbalken). Skyddet gäller bara i, och ansvaret bara vid, svensk myndighetsutövning. Tjänstemän omfattas vidare av bestämmelserna om tagande av muta, olaga diskriminering och brott mot tystnadsplikt (10 kap. 5 a §, 16 kap. 9 § och 20 kap. 3 § brottsbalken).

Utländska tjänstemän som utövar myndighet i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete är skyddade enligt 17 kap. 1, 2 och 4 §§ brottsbalken på motsvarande sätt som om det varit fråga om svensk myndighetsutövning. Utländska tjänstemän som utför uppgifter i Sverige enligt lagen är ansvariga för olaga diskriminering enligt 16 kap. 9 § brottsbalken på motsvarande sätt som den som är anställd i svensk allmän tjänst. Om uppgifterna innefattar

myndighetsutövning, är tjänstemännen även ansvariga för tjänstefel enligt 20 kap. 1 § brottsbalken på motsvarande sätt som om det varit fråga om svensk myndighetsutövning (5 kap. 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Tjänstemännen är ansvariga för tagande av muta och brott mot tystnadsplikt utan särskild hänvisning.

Artikel 11 i avtalet med Norge innebär att utländska tjänstemän ska jämföras med hemstatens tjänstemän i straffrättsligt hänseende. Norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet bör därför omfattas av brottsbalkens regler om tjänstemäns särskilda straffrättsliga skydd och ansvar och av brottsbalkens bestämmelse om olaga diskriminering.

Bestämmelserna i 5 kap. 2 § lagen om internationellt polisiärt samarbete bör alltså gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge. Paragrafen behöver inte ändras för att det ska uppnås. Som konstateras i avsnitt 7.1 behöver dock rubriken till kapitlet ändras så att den nämner avtalet.

7.3 Skadeståndsrättsligt ansvar

Förslag: Den svenska staten ska ersätta skador som norska tjänstemän orsakar vid samarbete enligt avtalet med Norge. Skadorna ska ersättas som om de vållats av en svensk tjänsteman.

Bedömning: Justitiekanslern bör handlägga anspråk med anledning av samarbete, om anspråket grundas på ett felaktigt beslut eller en underlåtelse att meddela beslut. Det kräver inga författningsändringar.

Skälen för förslaget och bedömningen: Staten är under vissa förutsättningar ersättningsskyldig för en skada som vållas i tjänsten av en statlig arbetstagare, och ska också ersätta en skada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar (3 kap. 1 och 2 §§ skadeståndslagen [1972:207]). På vissa områden kompletteras den allmänna regleringen med särskilda regler.

Om utländska tjänstemän utför uppgifter i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete, ska den svenska staten i stället för den utländska myndigheten eller tjänstemannen ersätta skador som uppkommer i samband med utförandet av uppgiften och

som den utländska myndigheten eller tjänstemannen skulle ha varit skadeståndsskyldig för om svensk lag varit tillämplig på dem. Den svenska staten ska dock inte ersätta skador som uppkommer hos den utländska myndigheten eller tjänstemannen (5 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete).

Om norska tjänstemän orsakar skador vid samarbete enligt avtalet med Norge ska Sverige, enligt artikel 11 i avtalet, ansvara för skadorna i enlighet med nationell lagstiftning. Skador hos den norska myndigheten eller tjänstemannen ska dock inte ersättas. Den svenska staten bör därför ersätta skador som uppkommer i samband med samarbete enligt avtalet och för vilka den norska myndigheten eller tjänstemannen skulle ha varit skadeståndsskyldig om svensk lag varit tillämplig på dem. Det bör dock inte gälla skador som uppkommer hos den norska myndigheten eller tjänstemannen.

Bestämmelserna i 5 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete bör alltså gälla också vid samarbete enligt avtalet med Norge. Paragrafen behöver inte ändras för att det ska uppnås. Som konstateras i avsnitt 7.1 behöver dock rubriken till kapitlet ändras så att den nämner avtalet.

Justitiekanslern (JK) handlägger anspråk på ersättning med stöd av 5 kap. 3 § lagen om internationellt polisiärt samarbete, om anspråket grundas på ett påstående om felaktigt beslut eller underlåtenhet att meddela beslut (3 § förordningen [1995:1301] om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten). Det bör gälla även beträffande anspråk på ersättning med anledning av samarbete enligt avtalet med Norge, vilket inte kräver några författningsändringar.

7.4 Svensk straffrättslig jurisdiktion

Bedömning: Det behövs inte några särskilda bestämmelser om straffrättslig jurisdiktion.

Skälen för bedömningen: Brott som begåtts i Sverige ska lagföras vid svensk domstol (2 kap. 1 § brottsbalken). Domsrätten kan begränsas av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller av överenskommelser med främmande makt (2 kap. 7 § brottsbalken). Den kan också begränsas i praktiken av att åtal i vissa fall bara får väckas efter förordnande av regeringen eller den regeringen bestämt.

Åtalsförordnande från regeringen krävs för brott som en utlänning begått i utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattat allmän ställning hos annan stat eller mellanfolklig organisation. Kravet gäller inte om gärningsmannen genom vilseledande uppgifter, förklädnad eller på något annat sätt har försökt dölja i vilken egenskap han har handlat (2 kap. 7 a § brottsbalken).

Utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete utövar tjänst som innefattar allmän ställning hos en annan stat. Som huvudregel krävs det därför enligt 2 kap. 7 a § brottsbalken åtalsförordnande från regeringen för brott som tjänstemannen begått i utövningen av tjänsten (se prop. 2016/17:139 s. 68).

Som utgångspunkt bör frågan om åtalsförordnande regleras på ett enhetligt sätt för utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete. Med hänsyn till att straffrättsliga förfaranden mot norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge kan aktualisera frågor av utrikespolitisk art, bör det krävas åtalsförordnande för att åtal ska få väckas för brott som tjänstemännen begått i utövningen av tjänsten. Eftersom tjänstemännen träffas av 2 kap. 7 a § brottsbalken i dess nuvarande lydelse kräver det inte några författningsändringar.

Regeringens prövning av om åtalsförordnande ska meddelas får liksom annars avgöras efter en lämplighetsbedömning i det enskilda fallet. Förutom utrikespolitiska skäl kan det vara av betydelse t.ex. vilka förutsättningar som finns för lagföring i Sverige och om det pågår ett straffrättsligt förfarande i Norge.

Bortsett från kravet på åtalsförordnande bör inte några avvikande regler gälla i fråga om förfarandet vid utövande av svensk domsrätt. Vid behov får t.ex. befintliga regler om internationell rättslig hjälp användas.

7.5 Särskilda trafikregler

Förslag: Trafikförordningens särskilda bestämmelser om utryckningsfordon ska gälla för fordon som norska tjänstemän använder vid samarbete enligt avtalet med Norge. Dessutom ska trafikförordningens särskilda bestämmelser för polismän eller för

förare av fordon som används i Polismyndighetens och Säkerhetspolisens spaningsverksamhet tillämpas för norska tjänstemän.

Fordon som används vid samarbetet ska inte omfattas av kravet i förordningen om vägtrafikregister på att varje registrerat fordon i internationell vägtrafik i Sverige ska ha ett nationalitetsmärke baktill som visar i vilken stat fordonet är registrerat, eller kravet i samma förordning på att ett oregistrerat släpfordon i internationell vägtrafik i Sverige ska vara försett med nationalitetsmärke baktill för den stat där dragfordonet är registrerat.

Skälen för förslaget: Bestämmelser för trafik på väg och i terräng finns i trafikförordningen (1998:1276). I 2 och 11 kap. trafikförordningen finns särskilda bestämmelser som gäller för utryckningsfordon och som bl.a. avser fri väg och var fordon får föras. I 11 kap. trafikförordningen finns också särskilda bestämmelser som gäller för polismän eller för förare av fordon som används i Polismyndighetens och Säkerhetspolisens spaningsverksamhet. De senare bestämmelserna avser bl.a. var och med vilken hastighet fordon får föras samt stannande och parkering.

Trafikförordningens särskilda bestämmelser om utryckningsfordon gäller även för fordon som används vid samarbete enligt bl.a. Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Dessutom ska trafikförordningens särskilda bestämmelser för polismän eller för förare av fordon som används i Polismyndighetens och Säkerhetspolisens spaningsverksamhet tillämpas för utländska tjänstemän vid samarbete enligt rådsbesluten (1 kap. 6 § trafikförordningen).

Norska tjänstemän ska, enligt artikel 9 i avtalet med Norge, omfattas av samma trafikbestämmelser som svenska tjänstemän, om ett civilt fordon används eller om ett fordon utmärkt med officiella beteckningar används. För att norska tjänstemän ska jämföras med svenska tjänstemän i trafikrättsligt hänseende, bör de ovan nämnda bestämmelserna utvidgas så att de även gäller vid samarbete enligt avtalet.

Registrerade fordon och oregistrerade släpfordon i internationell vägtrafik i Sverige ska som huvudregel vara försedda med nationalitetsmärken. Kravet gäller inte fordon som används vid samarbete

enligt bl.a. Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet (6 kap. 13 § förordningen [2001:650] om vägtrafikregister). Också det undantaget bör utvidgas så att det gäller vid samarbete enligt avtalet med Norge.

7.6 Tillsyn över norska tjänstemän

Bedömning: Det bör inte införas några bestämmelser om tillsyn över norska tjänstemän.

Skälen för bedömningen: Svenska tjänstemän står under tillsyn av bl.a. Riksdagens ombudsmän (JO) och JK.

JO har till huvuduppgift att ta tillvara enskildas intresse av en lag-
enlig och korrekt behandling från myndigheternas sida. JO har till-
syn över att de som utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och
andra författningar och i övrigt fullgör sina skyldigheter samt får ut-
tala sig om huruvida en åtgärd av en myndighet eller en befattnings-
havare strider mot lag eller annan författning eller annars är felaktig
eller olämplig. JO får som särskild åklagare väcka åtal mot en be-
fattningshavare som genom att åsidosätta vad som åligger honom
eller henne i tjänsten eller uppdraget har begått någon annan
brottslig gärning än tryckfrihetsbrott eller yttrandefrihetsbrott samt
har en partsliknande roll vid arbetsrättsliga ingripanden (1, 6 och
7 §§ lagen [1986:765] med instruktion för Riksdagens ombudsmän).

JK har bl.a. till uppgift att upptäcka systematiska fel i den offent-
liga verksamheten. JK har i likhet med JO tillsyn över att de som
utövar offentlig verksamhet efterlever lagar och andra författningar
och i övrigt fullgör sina skyldigheter (1 § lagen [1975:1339] om
justitiekanslerns tillsyn). Tillsynen motsvarar i huvudsak den som
JO utövar.

Utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om
internationellt polisiärt samarbete står inte under tillsyn av JO eller
JK utan av myndigheterna i sina hemländer (se prop. 1999/2000:64
s. 113 och prop. 2016/17:139 s. 71).

Enligt artikel 12 i avtalet med Norge ska utländska tjänstemän i
tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmel-
ser, omfattas av lagstiftningen i sin hemstat. Vid genomförandet av
Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om opera-

tivt samarbete bedömdes att motsvarande reglering i Prümrådsbeslutet var svår att förena med en ordning där utländska tjänstemän ställs under JO:s och JK:s tillsyn (se prop. 2016/17:139 s. 71). Att ställa norska tjänstemän under svensk tillsyn skulle också avvika från vad som gäller i dag när utländska tjänstemän tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete. Tjänstemännen bör därför inte stå under tillsyn av JO eller JK.

Samarbete enligt avtalet med Norge är inte som sådant undantaget från svensk tillsyn. Eftersom insatser inom ramen för samarbetet ska ledas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, omfattas insatserna av tillsynen. Det ger JO och JK möjlighet att, inom ramen för en granskning av en insats, utreda och bedöma även norska tjänstemäns agerande. En sådan granskning kan resultera i kritik mot den svenska myndigheten eller ett svenskt befäl. För att möjliggöra ett disciplinförfarande i Norge kan det vara naturligt att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, när det finns skäl för det, kommunicerar resultatet av en granskning till den myndighet med vilken samarbete skett (se prop. 2016/17:139 s. 71).

7.7 Arbetsrätt och arbetsmiljö

Bedömning: Det behövs inte några författningsändringar för att norska tjänstemän ska omfattas av norsk lagstiftning när det gäller avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Det bör inte införas några särskilda bestämmelser om arbetsmiljö.

Skälen för bedömningen

Arbetsrätt

Frågan om tillämplig lag för avtalsförpliktelser styrs i svensk rätt i första hand av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I-förordningen). Enligt Rom I-förordningen gäller bl.a. att ett individuellt anställningsavtal ska vara underkastat lagen i det land där eller från vilket den anställde utför sitt arbete, även om han tillfälligt utför sitt arbete i ett annat land (artikel 8.2 i förordningen).

Rom I-förordningen gäller bara anställningsavtal som ingåtts efter den 17 december 2009 (artikel 28 i förordningen). För avtal som ingåtts dessförinnan, men tidigast den 1 juli 1998, gäller enligt allmänna principer den upphävda lagen (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (se prop. 2013/14:243 s. 56). Av lagen följer att bl.a. artikel 6.2 i konventionen den 19 juni 1980 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser ska tillämpas. Enligt den artikeln ska ett individuellt anställningsavtal vara underkastat lagen i det land där den anställde vanligtvis utför sitt arbete, även om han tillfälligt är sysselsatt i ett annat land. För avtal som ingåtts före den 1 juli 1998 gäller oskrivna lagvalsregler, enligt vilka den rättsordning som har starkast och mest relevant anknytning till ett anställningsavtal ska tillämpas.

Trots att ett anställningsavtal lyder under ett annat lands lag enligt de ovan återgivna lagvalsreglerna, kan s.k. internationellt tvingande regler tillämpas under vissa förhållanden.

Enligt artikel 12 i avtalet med Norge ska utländska tjänstemän i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av lagstiftningen i sin hemstat. Artikeln får anses avse regleringen av avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Vid en tillämpning av de lagvalsregler som gäller, kommer norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge att omfattas av norsk lagstiftning när det gäller förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare, förutom i vissa undantagssituationer som följer av den internationella privaträtten. Det krävs därför inte någon särskild reglering i den här delen.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljölagen (1977:1160) gäller alla arbetstagare inom Sveriges territorium, inbegripet utländska arbetstagare som bara befinner sig här tillfälligt. Det betyder att arbetsmiljölagen kommer att gälla för norska tjänstemän vid samarbete enligt avtalet med Norge. Om arbetsmiljölagen också kan hävdas i förhållande till de norska myndigheter där tjänstemännen är anställda, och om det är möjligt att t.ex. besluta förelägganden eller förbud mot myndigheterna, får avgöras av rättstillämpningen.

Arbetsmiljölagens utgångspunkt är att arbetsmiljöansvaret ligger på arbetsgivaren. Som konstaterades vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete, saknar utländska tjänstemäns anställningsmyndigheter i stor utsträckning inflytande över omständigheterna i Sverige (se prop. 2016/17:139 s. 73). Det kan därför, trots att inget sådant krav ställs i avtalet med Norge, vara rimligt att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen tar ett visst ansvar för norska tjänstemäns arbetsmiljö här. Det är dock inte lämpligt att lägga fast ett sådant ansvar i lag. Liksom vid samarbete enligt rådsbesluten får arbetsmiljöfrågan bli en av de frågor som måste diskuteras med samarbetsmyndigheterna och lösas på lämpligt sätt.

8 Regellättnader för att förenkla samarbete

8.1 In- och utförelse av vapen och annan utrustning

Bedömning: Norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge bör inte omfattas av

- vapenlagens bestämmelser om skjutvapen och ammunition,
- kravet i förordningen om tillstånd till införelse av vissa farliga föremål på tillstånd till införelse av t.ex. batonger,
- kravet i lagen om krigsmateriel på tillstånd till utförelse av krigsmateriel, eller
- anmälningsskyldigheten till Tullverket enligt förordningen om krigsmateriel.

Undantagen kräver inte några författningsändringar.

Förslag: Norska myndigheter ska inte omfattas av kravet i lagen om brandfarliga och explosiva varor på tillstånd till hantering och överföring av explosiva varor.

Skälen för bedömningen och förslaget

Införelse och innehav av skjutvapen, ammunition, tårgas och pepparsprej

Norska tjänstemän kommer att behöva föra in skjutvapen och ammunition till Sverige samt inneha sådan utrustning här.

Skjutvapen och ammunition får inte föras in till landet eller innehas här utan tillstånd (2 kap. 1 § vapenlagen [1996:67]). Varken tillståndskraven eller vapenlagens övriga bestämmelser om skjutvapen och ammunition är dock tillämpliga på företrädare för en annan stats

myndighet som tillfälligt tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete (4 kap. 4 § vapenförordningen [1996:70]).

Att utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete undantas från tillståndskraven, kan motiveras med att kraven inte skulle fylla någon funktion beträffande tjänstemännen och att kraven skulle kunna fördröja eller hindra angeläget samarbete (se Ds 2016:13 s. 105 f.). De skälen gör sig gällande även vid samarbete enligt avtalet med Norge. Norska tjänstemän som deltar i samarbetet bör därför omfattas av undantagsbestämmelsen i 4 kap. 4 § vapenförordningen. Det kräver inte några författningsändringar.

Det som sägs i vapenlagen om skjutvapen gäller också tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar, t.ex. pepparsprej (1 kap. 3 § vapenlagen). Bedömningen ovan gör alltså att norska tjänstemän inte heller kommer att behöva tillstånd för att föra in eller inneha tårgas- och pepparsprejanordningar.

Införsel och innehav av batonger

Norska tjänstemän kommer även att behöva föra in batonger till Sverige och inneha batonger här.

Batonger och vissa andra farliga föremål får inte föras in till landet utan tillstånd. Tillståndskravet är dock inte tillämpligt på företrädare för en annan stats myndighet som tillfälligt tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete (1 och 4 §§ förordningen [1990:415] om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål).

Att utländska tjänstemän som tjänstgör i Sverige enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete undantas från tillståndskravet, kan motiveras på samma sätt som undantaget från kravet på tillstånd till införsel av skjutvapen och ammunition. I linje med det som sägs ovan bör norska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge omfattas av undantagsbestämmelsen i 4 § förordningen om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål. Det kräver inte några författningsändringar.

Batonger får inte innehas bl.a. på allmän plats eller i fordon på allmän plats. Förbudet gäller inte om batongen enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag eller

om innehavet annars med hänsyn till föremålets art, innehavarens behov och övriga omständigheter är att anse som befogat (1 § lagen [1988:254] om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål).

Utländska tjänstemän som omfattas av undantagsbestämmelsen i 4 § förordningen om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål får anses omfattas av undantaget för befogade innehav av batonger (se Ds 2016:13 s. 106 f.). Det krävs därför inte någon författningsreglering i den här delen.

Utförsel av krigsmateriel

När ett samarbete har avslutats kommer norska tjänstemän att behöva föra ut utrustning ur Sverige.

Krigsmateriel – ett begrepp som omfattar bl.a. skjutvapen och ammunition – får som huvudregel inte föras ut ur landet utan tillstånd (6 § lagen [1992:1300] om krigsmateriel). Tillstånd behövs inte när det gäller utförsel av krigsmateriel ur landet till ett annat EES-land, t.ex. Norge, om den som för ut krigsmaterielen är ett utländskt organ, och materielen förts in till landet för att användas vid tillfällig tjänstgöring enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete (4 a § förordningen [1992:1303] om krigsmateriel).

Att tillstånd inte behövs när utländska organ för ut krigsmateriel som förts in till Sverige för att användas vid tillfällig tjänstgöring enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete, kan motiveras med hänvisning till att det generella förbudet mot utförsel av krigsmateriel framför allt är motiverat när det gäller andra slags utförselar, t.ex. utförselar till en kund eller en slutanvändare inom ramen för handel med krigsmateriel, och av praktiska skäl (se Ds 2016:13 s. 107). Av samma anledningar bör norska myndigheters utförselar av krigsmateriel efter samarbete enligt avtalet med Norge omfattas av undantagsbestämmelsen i 4 a § förordningen om krigsmateriel. Det kräver inte några författningsändringar.

Deklarationskyldighet och anmälningskyldighet

Vid in- och utförsel av krigsmateriel, skjutvapen och ammunition över Sveriges gräns mot ett land som inte är medlem i EU, t.ex. Norge, gäller en deklarationskyldighet till Tullverket enligt

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen (unionstullkodexen). Vid utförelse av krigsmateriel finns dessutom en fristående anmälningsskyldighet till Tullverket enligt 15 § förordningen om krigsmateriel.

In- och utförelser i samband med samarbete enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete är inte undantagna från deklareringskyldigheten enligt unionstullkodexen. Det ska ses mot bakgrund av att det sannolikt inte går att helt göra undantag från den deklareringskyldighet som gäller enligt EU-rätten (se Ds 2016:13 s. 108). Därför kan det inte heller införas något undantag från deklareringskyldigheten vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Anmälningsskyldigheten enligt 15 § förordningen om krigsmateriel omfattar inte sådana utförelser i samband med samarbete enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete som är undantagna från kravet på utförelsetillstånd i lagen om krigsmateriel (15 a § förordningen om krigsmateriel). Bedömningen ovan innebär alltså att anmälningsskyldigheten inte kommer att gälla när norska myndigheter för ut krigsmateriel efter samarbete enligt avtalet med Norge. Liksom vid annat samarbete enligt lagen om internationellt polisiärt samarbete framstår det som en lämplig ordning.

Hantering och överföring av explosiva varor

Norska tjänstemän kan behöva hantera och överföra explosiva varor, t.ex. vissa granater och sprängladdningar.

Explosiva varor får inte hanteras eller överföras utan tillstånd (16 § lagen [2010:1011] om brandfarliga och explosiva varor). Tillståndskraven gäller dock inte för en utländsk myndighet vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet eller Atlasrådsbeslutet (13 § förordningen [2010:1075] om brandfarliga och explosiva varor).

Om norska tjänstemän behöver explosiva varor vid ett samarbete är det viktigt att samarbetet inte fördröjs av ett tillståndsförfarande. Liksom vid samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet är det därför motiverat att göra undantag från de aktuella tillståndskraven vid samarbete enligt avtalet med Norge.

8.2 Tillträde till svenskt territorium

Förslag: Norska statsfartyg eller statsluftfartyg som inte är örlogsfartyg eller militära stridsflygplan ska inte omfattas av kravet i tillträdesförordningen på tillstånd till tillträde till svenskt territorium, om fartygen används av norska tjänstemän vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska samråda med Försvarsmakten innan de ingår en överenskommelse som innebär att utländska statsfartyg eller statsluftfartyg ska användas på svenskt territorium.

Skälen för förslaget: Norska tjänstemän kan behöva använda t.ex. båtar eller helikoptrar i Sverige. Tjänstemännen ska, enligt artikel 9 i avtalet med Norge, bl.a. kunna korsa den svenska gränsen på vatten eller i luften.

Utländska statsfartygs och statsluftfartygs tillträde till svenskt territorium kräver som huvudregel tillstånd. Förutom för vissa fartyg och flygplan behövs inte tillstånd vid samarbete enligt bl.a. Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet (4 § tillträdesförordningen [1992:118]). Undantaget är förenat med en skyldighet för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att samråda med Försvarsmakten innan myndigheten ingår en överenskommelse om samarbete med en annan stat, om utländska tjänstemän ska använda statsfartyg eller statsluftfartyg (4 kap. 7 § förordningen [2017:504] om internationellt polisiärt samarbete).

För att underlätta samarbete enligt avtalet med Norge bör tillträdesförordningens undantag utvidgas till att gälla också vid samarbete enligt avtalet. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen bör ha motsvarande skyldighet att samråda med Försvarsmakten som inför samarbeten enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet.

9 Svenskt bistånd till Norge

9.1 Vem som ska få lämna bistånd

Förslag: Polismyndigheten ska få lämna bistånd till norska särskilda insatsgrupper enligt avtalet med Norge. Bestämmelser om det ska tas in i förordningen om internationellt polisiärt samarbete.

Skälen för förslaget: Sverige avgör vilka svenska myndigheter som ska få lämna bistånd enligt avtalet med Norge.

Det är Polismyndigheten som får lämna bistånd enligt Atlasrådsbeslutet (4 kap. 4 § förordningen om internationellt polisiärt samarbete). Eftersom samma bistånd omfattas av avtalet med Norge som av rådsbeslutet, bör bara Polismyndigheten få lämna bistånd enligt avtalet.

När det gäller samarbete enligt Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet finns det särskilda bestämmelser som anger bl.a. vilka myndigheter som får lämna bistånd enligt rådsbeslutet, vad biståndet kan bestå av och när biståndet får lämnas (4 kap. 1–6 §§ förordningen om internationellt polisiärt samarbete). Det framstår som lämpligt att införa motsvarande bestämmelser när det gäller samarbete enligt avtalet med Norge. Bestämmelserna bör tas in i förordningen om internationellt polisiärt samarbete.

Det behövs inte någon författningsreglering av svenska tjänstemäns möjlighet att utöva myndighet vid samarbete i Norge. Den frågan regleras i stället i den norska lagstiftningen (se prop. 1999/2000:64 s. 94 och prop. 2016/17:139 s. 74).

9.2 Skadeståndsrättsligt ansvar

Förslag: Den svenska staten ska inte ersätta skador som svenska tjänstemän vållar vid samarbete i Norge.

Skälen för förslaget: Staten är under vissa förutsättningar ersättningsskyldig för en skada som vållas i tjänsten av en statlig arbetstagare, och ska också ersätta en skada som vållas genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning i verksamhet för vars fullgörande staten svarar (3 kap. 1 och 2 §§ skadeståndslagen). På vissa områden kompletteras den allmänna regleringen med särskilda regler.

Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar är inte tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma gäller när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet eller Atlasrådsbeslutet (5 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete). Reglerna har sin bakgrund i att en skadelidande inte bör kunna rikta anspråk mot både den svenska staten och den stat där skadan vållats, när den senare staten åtagit sig att ersätta skadan som om den orsakats av statens egna tjänstemän (se prop. 1999/2000:64 s. 114 och prop. 2016/17:139 s. 76 f.).

Av artikel 11 i avtalet med Norge följer att Norge ska ersätta skador som svenska tjänstemän vållar där. En skadelidande bör därför inte kunna rikta anspråk mot den svenska staten.

Bestämmelserna i 5 kap. 4 § lagen om internationellt polisiärt samarbete bör alltså utvidgas till att gälla också skador i samband med samarbete enligt avtalet med Norge.

Rubriken till 5 kap. lagen om internationellt polisiärt samarbete anger i sin nuvarande lydelse att kapitlet innehåller gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Som konstateras i avsnitt 7.1 behöver rubriken till kapitlet ändras så att den nämner avtalet med Norge.

9.3 Svensk straffrättslig jurisdiktion

Bedömning: Det behövs inte några särskilda bestämmelser om straffrättslig jurisdiktion.

Skälen för bedömningen: Brott som begåtts utomlands av en svensk medborgare ska lagföras vid svensk domstol. Som huvudregel gäller att gärningen ska vara straffbar även på gärningsorten och att en strängare påföljd inte får dömas ut än vad som följer av lagen där (2 kap. 2 § brottsbalken). Domsrätten är mer omfattande i vissa fall. Lagföring ska t.ex. även annars ske vid svensk domstol, om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt (2 kap. 3 § brottsbalken).

För att åtal ska få väckas för brott som begåtts utomlands, krävs åtalsförordnande från regeringen eller den regeringen bestämt. Brott som begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt, är dock undantagna från kravet (2 kap. 5 § brottsbalken).

De särskilda bestämmelser för bl.a. polismän som redovisas ovan infördes i samband med genomförandet av Schengenkonventionen och avtalet med Danmark. Förutom brott som begåtts i samband med samarbete enligt de överenskommelserna, omfattar bestämmelserna bl.a. brott som begåtts i samband med samarbete enligt Prüm-rådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Sverige har inte genom någon av överenskommelserna åtagit sig att oinskränkt kunna åtala och döma sina tjänstemän för gärningar som de begått i samband med att de utfört uppgifter i en annan stat, men det har ändå ansetts nödvändigt att sådana möjligheter finns (se prop. 1999/2000:64 s. 120 f. och prop. 2016/17:139 s. 74 f.).

Inte heller avtalet med Norge innebär något åtagande för Sverige att oinskränkt kunna åtala och döma svenska tjänstemän för gärningar som de begår i samband med att de utför uppgifter utomlands. Avtalet hindrar dock inte bestämmelser med det innehållet i svensk rätt.

Som utgångspunkt bör frågan om straffrättslig jurisdiktion regleras på ett enhetligt sätt för svenska tjänstemän som utför arbetsuppgifter i en annan stat enligt internationella överenskommelser som Sverige tillträtt. Som konstaterades vid genomförandet av Prümrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete, finns det dessutom begränsningar i bl.a. lagen (2011:1165) om överlämnande från Sverige enligt en nordisk arresteringsorder som kan innebära att det inte är möjligt att överlämna en svensk tjänsteman som misstänks för brott. Svensk domstol bör därför vara oinskränkt behörig att pröva även åtal för brott som begåtts i tjänsten i Norge av svenska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge. Trots att Norge kan vilja ta hand om lagföringen av gärningar som begåtts där, bör det inte finnas något krav på åtalsförordnande.

Den föreslagna ordningen kräver inte några författningsändringar.

9.4 Arbetsrätt och arbetsmiljö

Bedömning: Det behövs inte några författningsändringar för att svenska tjänstemän ska omfattas av svensk lagstiftning när det gäller avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Det bör inte införas några särskilda bestämmelser om arbetsmiljö.

Skälen för bedömningen

Arbetsrätt

I avsnitt 7.7 finns en redogörelse för svenska lagvalsregler för avtalsförpliktelser.

Enligt artikel 12 i avtalet med Norge ska utländska tjänstemän i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller disciplinära bestämmelser, omfattas av lagstiftningen i sin hemstat. Artikel 12 får anses avse regleringen av avtalsförhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Vid en tillämpning av de lagvalsregler som gäller kommer svenska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge att omfattas av svensk lagstiftning i fråga om förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare. Det krävs därför inte någon särskild reglering i den här delen.

Arbetsmiljö

Arbetsmiljölagen är som huvudregel inte tillämplig utanför Sveriges gränser. När svenska arbetstagare utför arbete utomlands för en svensk arbetsgivare, kan arbetsgivaren dock ha vissa skyldigheter enligt lagen. Vid vissa internationella insatser gäller dessutom särskilda regler.

Vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete gjordes bedömningen att det saknades tillräckliga skäl för att införa en särreglering som sträckte ut arbetsmiljölagens tillämplighet vid samarbete utomlands (se prop. 2016/17:139 s. 78 f.). Det finns inte någon anledning att göra en annan bedömning nu.

Arbetsmiljölagen kommer alltså i princip inte att gälla vid samarbete i Norge. Liksom vid genomförandet av Prömrådsbeslutets och Atlasrådsbeslutets bestämmelser om operativt samarbete, kan det finnas skäl att framhålla att det i det ansvar enligt arbetsmiljölagen som ändå gäller, måste anses ingå en skyldighet för Polismyndigheten att tillsammans med utländska myndigheter beakta arbetsmiljörisker när samarbete planeras. Inför en insats har Polismyndigheten också ett ansvar enligt lagen för att svenska tjänstemän är förberedda och lämpliga för arbetsuppgifterna, t.ex. genom att ha ändamålsenlig utbildning och utrustning, och efter en insats ett ansvar för t.ex. krisstöd, rehabilitering och företagshälsovård (se prop. 2016/17:139 s. 78 f.).

9.5 In- och utförelse av vapen och annan utrustning

<p>Förslag: Kravet i vapenlagen på tillstånd till införelse av skjutvapen ska inte gälla skjutvapen som staten har överlämnat till</p>
---

statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisen. Kravet ska inte heller gälla ammunition till vapnen. Riksdagen ska bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om undantagen.

Kravet i förordningen om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål på tillstånd till införsel av t.ex. batonger ska inte gälla föremål som staten överlämnat till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten eller polisen.

Bedömning: Svenska tjänstemän som deltar i samarbete enligt avtalet med Norge bör inte omfattas av

- kravet i lagen om krigsmateriel på tillstånd till utförsel av krigsmateriel,
- anmälningsskyldigheten till Tullverket enligt förordningen om krigsmateriel, eller
- kravet i lagen om brandfarliga och explosiva varor på tillstånd till hantering och överföring av explosiva varor.

Undantagen kräver inte några författningsändringar.

Skälen för förslaget och bedömningen

Införsel av skjutvapen, ammunition, tårgas, pepparsprej och batonger

När ett samarbete i Norge har avslutats kommer svenska tjänstemän att behöva föra in utrustning till Sverige.

Vapenlagen gäller, såvitt nu är av intresse, inte skjutvapen och ammunition som innehas av svenska staten (1 kap. 8 § vapenlagen). Polismän torde i många fall förfoga över sina tjänstevapen och sin ammunition på ett sådant sätt att staten inte kan anses inneha utrustningen. Vapenlagens tillståndsbestämmelser är då i och för sig tillämpliga på skjutvapnen och ammunitionen (jämför t.ex. Ds 2016:13 s. 120 f.).

Skjutvapen och ammunition får inte innehas utan tillstånd (2 kap. 1 § vapenlagen). Regeringen får meddela föreskrifter om att bestämmelserna om tillstånd inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, och har med stöd av bemyndigandet före-

skrivit att krav på tillstånd inte gäller skjutvapen som staten har lämnat över till den kretsen (11 kap. 1 § c vapenlagen och 2 kap. 2 § vapenförordningen). Som en följd gäller inte heller något krav på tillstånd till innehav av ammunition till vapnen (2 kap. 8 § vapenlagen).

Skjutvapen och ammunition får inte föras in till Sverige utan tillstånd (2 kap. 1 § vapenlagen). Det saknas skäl att upprätthålla kravet på tillstånd när det gäller skjutvapen som har överlämnats från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Detsamma gäller ammunition till vapnen. En jämförelse kan här göras med de undantag som sedan länge gäller för bl.a. enskilda personers införsel av skjutvapen och ammunition som de har rätt att inneha för personligt bruk (2 kap. 13 § vapenlagen). Det bör mot den här bakgrunden införas ett undantag från kravet på tillstånd till införsel när det gäller dels skjutvapen som har överlämnats från staten till de aktuella personerna, dels ammunition till vapnen. Riksdagen bör bemyndiga regeringen att meddela föreskrifter om undantaget, som bör tas in i vapenförordningen. Undantaget kommer att omfatta också tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar, t.ex. pepparsprej (1 kap. 1 § vapenförordningen och 1 kap. 3 § vapenlagen).

Samtidigt som det införs ett undantag för införsel, bör 2 kap. 2 § vapenförordningen justeras så att det tydligt framgår att undantaget i paragrafen, i enlighet med bemyndigandet i 11 kap. 1 § c vapenlagen, avser innehav av skjutvapen.

Inte heller batonger och vissa andra farliga föremål får föras in till landet utan tillstånd (1 § förordningen om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål). I linje med det som sägs ovan saknas det skäl att upprätthålla kravet på tillstånd när det gäller föremål som har överlämnats från staten till bl.a. polismän. Det är sannolikt därför som 4 § förordningen om tillstånd till införsel av vissa farliga föremål i dag hänvisar till 2 kap. 2 § vapenförordningen. Som framgår ovan behandlar den senare paragrafen dock undantag från krav på tillstånd till innehav. Hänvisningen bör därför justeras så att den i stället avser det undantag för införsel som nu föreslås.

Utförsel av krigsmateriel

Inför ett samarbete kommer svenska tjänstemän att behöva föra ut utrustning ur landet.

Krigsmateriel – ett begrepp som omfattar bl.a. skjutvapen och ammunition – får som huvudregel inte föras ut ur landet utan tillstånd (6 § lagen om krigsmateriel). Tillstånd behövs inte när det gäller utförsel av krigsmateriel ur landet till ett annat EES-land, t.ex. Norge, om det är Polismyndigheten som för ut krigsmaterielen, och materielen ska användas vid tillfällig tjänstgöring utomlands och därefter återinföras i den utsträckning den inte förbrukas (4 a § förordningen om krigsmateriel). Polismyndigheten kommer därför inte att behöva något tillstånd för att föra ut krigsmateriel som ska användas vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Deklarationsskyldighet och anmälningsskyldighet

Vid in- och utförsel av krigsmateriel, skjutvapen och ammunition över Sveriges gräns mot ett land som inte är medlem i EU, t.ex. Norge, gäller en deklarationsskyldighet till Tullverket enligt unions-tullkodexen. Vid utförsel av krigsmateriel finns dessutom en fristående anmälningsskyldighet till Tullverket enligt 15 § förordningen om krigsmateriel.

In- och utförslar i samband med tillfällig tjänstgöring utomlands är inte undantagna från deklarationsskyldigheten enligt unionstullkodexen. Det ska ses mot bakgrund av att det sannolikt inte går att helt göra undantag från den deklarationsskyldighet som gäller enligt EU-rätten (se Ds 2016:13 s. 108). Därför kan det inte heller införas något undantag från deklarationsskyldigheten vid samarbete enligt avtalet med Norge.

Anmälningsskyldigheten enligt 15 § förordningen om krigsmateriel omfattar inte sådana utförslar i samband med tillfällig tjänstgöring utomlands som är undantagna från kravet på utförseltillstånd i lagen om krigsmateriel (15 a § förordningen om krigsmateriel). Det innebär att anmälningsskyldigheten inte kommer att gälla när Polismyndigheten för ut krigsmateriel inför samarbete enligt avtalet med Norge.

Hantering och överföring av explosiva varor

Svenska tjänstemän kan behöva hantera och överföra explosiva varor, t.ex. vissa granater och sprängladdningar.

Explosiva varor får inte hanteras eller överföras utan tillstånd (16 § lagen om brandfarliga och explosiva varor). Polismyndigheten behöver inte ha tillstånd till hantering (13 § förordningen om brandfarliga och explosiva varor). Tillstånd behövs inte för överföring av varor som är avsedda för användning av Polismyndigheten. Vidare behöver Polismyndigheten inte tillstånd för överföring av explosiva varor inom Sverige (2 kap. 2 och 3 §§ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om tillstånd för överföring, import och export av explosiva varor [MSBFS 2016:4]).

De befintliga undantagen innebär att Polismyndigheten inte behöver något tillstånd för hantering eller överföring av explosiva varor i samband med samarbete enligt avtalet med Norge.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Författningsändringarna ska träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget och bedömningen: Avtalet med Norge träder i kraft 30 dagar efter den dag Sverige och Norge på diplomatisk väg skriftligen har meddelat varandra om att de nationella krav som respektive stat ställer för ikraftträdande av avtalet har uppfyllts (artikel 14).

För svensk del behöver riksdagen godkänna avtalet med Norge. För att avtalet ska genomföras i svensk rätt, behöver riksdagen också besluta nödvändiga lagändringar. För norsk del behöver Stortinget i vart fall godkänna avtalet.

De föreslagna lagändringarna bör inte börja gälla förrän avtalet med Norge har trätt i kraft. Eftersom det inte med säkerhet kan förutsägas när avtalet träder i kraft, bör det överlämnas till regeringen att besluta om lagändringarnas ikraftträdande.

Lagändringarna innebär att riksdagen bemyndigar regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att i särskilda fall överlåta vissa förvaltningsuppgifter till Norge. Eftersom uppgifterna innefattar myndighetsutövning, krävs antingen att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenar sig om beslutet om bemyndigandet, eller att beslutet fattas i den ordning som gäller för stiftande av grundlag (10 kap. 6 och 8 §§ regeringsformen). Samma förfarande ska följas vid riksdagens godkännande av avtalet med Norge (10 kap. 3 § regeringsformen).

De föreslagna förordningsändringarna bör börja gälla samtidigt som lagändringarna. Också förordningsändringarna föreslås därför träda i kraft den dag som regeringen bestämmer.

Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

11 Konsekvenser

Bedömning: De kostnader som förslagen kan ge upphov till ryms inom ramen för befintliga anslag.

Skälen för bedömningen: Vid samarbete enligt avtalet med Norge kommer det att uppkomma vissa kostnader. Enligt artikel 10 i avtalet ska varje stat stå för sina kostnader. Världstaten ska dock stå för kostnaderna för utländska tjänstemäns uppehälle, om inget annat avtalas.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kan redan samarbeta med utländska myndigheter enligt bl.a. Prömrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. De kostnader som samarbete enligt rådsbesluten kan ge upphov till bedömdes kunna finansieras inom ramen för befintliga anslag (se prop. 2016/17:139 s. 83 f.). Med hänsyn till den bedömningen, och till att det bistånd som omfattas av avtalet med Norge är samma bistånd som omfattas av Atlasrådsbeslutet, bedöms att de kostnader som förslagen i promemorian kan ge upphov till ryms inom ramen för befintliga anslag.

Förslagen påverkar inte kostnaderna eller intäkterna för kommuner eller landsting.

Förslagen saknar betydelse för den kommunala självstyrelsen, sysselsättningen, den offentliga servicen i olika delar av landet och små företags villkor i förhållande till större företags. Förslagen påverkar inte heller jämställdheten mellan kvinnor och män eller möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

11 kap.

1 § Regeringen får meddela föreskrifter om

a) att denna lag eller vissa föreskrifter i lagen ska tillämpas även i fråga om andra föremål än sådana som anges i 1 kap. 2 och 3 §§, om föremålen är särskilt ägnade att användas vid brott mot någons liv, hälsa eller personliga säkerhet,

b) att anslagsenergin eller utgångshastigheten hos en projektil från ett skjutvapen ska understiga ett visst värde eller att vapnet ska vara konstruerat på ett visst sätt för att vapnet ska anses vara effektbegränsat enligt 2 kap. 1 §,

c) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla innehav av skjutvapen som lämnats över från staten till

– statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen,

– den som för statens räkning tillverkar krigsmateriel, eller

– frivilliga försvarsorganisationer,

d) att tillstånd ska krävas för överföring av skjutvapen eller ammunition från Sverige till ett annat land,

e) att den som avser att föra ut ett skjutvapen från Sverige eller lånar ut ett skjutvapen till någon som är fast bosatt i ett annat land och inte ska använda vapnet endast i Sverige, ska anmäla detta till Polismyndigheten,

f) att denna lag inte ska gälla i fråga om skjutvapen och ammunition som en företrädare för en annan stats myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige eller vid resa för tjänsteändamål genom Sverige,

g) storleken på de avgifter som får tas ut enligt 2 kap. 19 §, och

h) att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av

- *skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller*
- *ammunition till sådana vapen.*

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen att meddela vissa föreskrifter.

Ändringen innebär att det införs en ny punkt, h, som ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om att bestämmelserna om tillstånd i 2 kap. 1 § inte ska gälla införsel av skjutvapen som lämnats över från staten till statliga tjänstemän eller personer som tillhör det militära försvaret, räddningstjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, eller införsel av ammunition till vapnen. Ändringen behandlas i avsnitt 9.5.

12.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

1 kap.

3 § I lagen avses med

- *Schengenkonventionen*: konventionen om tillämpning av Schengenavtalet av den 14 juni 1985,

- *avtalet med Danmark*: avtalet av den 6 oktober 1999 mellan Konungariket Sveriges regering och Konungariket Danmarks regering om polisiärt samarbete i Öresundsregionen,

- *Öresundsförbindelsen*: den fasta förbindelsen över Öresund som den definieras i artikel 2 i avtalet med Danmark,

- *Prümrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet,

- *Atlasrådsbeslutet*: rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper,

- *avtalet med Norge*: avtalet av den 4 september 2018 mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer,

- *referensuppgifter*: registeruppgifter som inte röjer identiteten på en person, antingen i form av en sifferbeteckning och ett fingeravtryck eller

en sifferbeteckning och en dna-profil från den ickekodifierande delen av personens dna,

– *CBE-direktivet*: Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/413 av den 11 mars 2015 om underlättande av gräns-överskridande informationsutbyte om trafiksäkerhetsrelaterade brott, i den ursprungliga lydelsen,

– *VIS-rådsbeslutet*: rådets beslut 2008/633/RIF av den 23 juni 2008 om åtkomst till informationssystemet för viseringar (VIS) för sökningar för medlemsstaternas utsedda myndigheter och för Europol i syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott, och

– *avtalet med USA*: avtalet av den 16 december 2011 mellan Konungariket Sveriges regering och Amerikas förenta staters regering om ett förstärkt samarbete för att förebygga och bekämpa brottslighet.

I paragrafen anges vad som avses med vissa uttryck som används i lagen.

Ändringen innebär att det i paragrafen anges vad som avses med avtalet med Norge. Frågan behandlas i avsnitt 6.8.

4 a kap. Operativt samarbete enligt avtalet med Norge

1 § Regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge.

Biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion.

Paragrafen, som är ny, behandlar vilka svenska myndigheter som får begära bistånd enligt avtalet med Norge och vad biståndet kan bestå av. Den behandlas i avsnitten 6.1 och 6.8.

I *första stycket* anges att regeringen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får begära bistånd från en särskild insatsgrupp i Norge enligt avtalet med Norge. Med en särskild insatsgrupp avses samma sak som vid samarbete enligt Prövrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet (se 4 kap. 1 och 4 §§).

I *andra stycket* anges att biståndet ska lämnas till en svensk särskild insatsgrupp och att det kan bestå av utrustning, expertis eller genomförandet av operationer där norska tjänstemän agerar i en stödfunktion. Biståndet motsvarar alltså det som omfattas av Atlasrådsbeslutet (se 4 kap. 4 §).

2 § Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet ska också tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge.

Paragrafen, som är ny, föreskriver att vissa bestämmelser om samarbete enligt Atlasrådsbeslutet också ska tillämpas på samarbete enligt avtalet med Norge. Den behandlas i avsnitten 6.1–6.8.

De bestämmelser som ska tillämpas rör krav för att bistånd ska få begäras (4 kap. 5 och 6 §§), överlåtelse av förvaltningsuppgifter (4 kap. 7 §), överenskommelser om samarbete (4 kap. 8 §), behöriga utländska tjänstemän och ledning (4 kap. 9 §), utländska tjänstemäns befogenheter (4 kap. 10 §) och utländska tjänstemäns användning av tjänstevapen och annan liknande utrustning (4 kap. 11 §). Bestämmelserna i 4 kap. 5–11 §§ kommenteras i prop. 2016/17:139 s. 96–100.

3 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om operativt samarbete enligt avtalet med Norge.

5 kap. Gemensamma bestämmelser för operativt samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet och avtalet med Norge

Kapitlet innehåller bestämmelser som i dag gäller för samarbete enligt Schengenkonventionen, avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet. Tillägget i rubriken är föranlett av att bestämmelserna i framtiden ska gälla också för samarbete enligt avtalet med Norge. Frågan behandlas i avsnitten 7.1–7.3 och 9.2.

4 § Bestämmelser om svenska statens skyldighet att ersätta skador som svenska tjänstemän vållar ska inte vara tillämpliga när skadorna vållas i en annan stat i samband med gränsöverskridande övervakning eller förföljande enligt Schengenkonventionen. Detsamma ska gälla när skadorna vållas i samband med samarbete enligt avtalet med Danmark, Prümrådsbeslutet, Atlasrådsbeslutet eller avtalet med Norge.

Paragrafen behandlar svenska statens ansvar för skador som svenska tjänstemän vållar i samband med tjänstgöring utomlands.

Ändringen innebär att paragrafens tillämpningsområde utökas till att avse även skador som vållas vid samarbete enligt avtalet med Norge. Ändringen behandlas i avsnitt 9.2.

Avtal mellan Sveriges regering och Norges regering om ömsesidigt bistånd mellan polisens särskilda insatsgrupper i krissituationer

Artikel 1

Syfte

Konungariket Sveriges regering och Konungariket Norges regering önskar säkerställa ett effektivt samarbete mellan de särskilda insatsgrupperna i Sverige och Norge, så att de snabbt ska kunna bistå varandra i samband med hanteringen av krissituationer när uppdraget kan genomföras på ett bättre sätt genom ett sådant samarbete.

Detta avtal fastställer de övergripande ramar och bestämmelser som ska göra det möjligt för de särskilda insatsgrupperna i en stat att ge bistånd och verka på den andra statens territorium i de fall de begärts att bistå.

Artikel 2

Tillämpningsområde

Detta avtal gäller för ömsesidigt bistånd mellan svenska och norska särskilda insatsgrupper i samband med hanteringen av krissituationer på respektive stats territorium.

Detta avtal kompletterar kapitel 5 i rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (Prümrådsbeslutet), jfr med avtalet mellan Europeiska unionen och Island och Norge om tillämpningen av vissa bestämmelser i rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet, och rådets beslut 2008/616/RIF av

den 23 juni 2008 om genomförande av beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet, med bilaga av den 26 november 2009 (norskt associationsavtal till Prümrådsbeslutet).

Sverige har genomfört bestämmelserna i rådets beslut 2008/617/RIF av den 23 juni 2008 om förbättrat samarbete i kris-situationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper (Atlasrådsbeslutet). Detta avtal uppfyller de förutsättningar som anges i Atlasrådsbeslutet och ska inte påverka Sveriges förbindelser med andra medlemsstater i Europeiska unionen eller statens åtaganden enligt sådana rättsakter som antagits enligt bestämmelserna om polisiärt och straffrättsligt samarbete i avdelning VI i EU-fördraget (numera avdelning V i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt).

Artikel 3

Definitioner

Med särskilda insatsgrupper avses brottsbekämpande myndigheters enheter som är specialiserade på att hantera krissituationer.

I Norge är detta främst polisens nationella beredskapsresurser, det vill säga beredskapstruppen, helikoptertjänsten, bombtjänsten, kris- och gisslanförhandlingstjänsten samt teknisk/taktisk spaning.

I Sverige avses med särskild insatsgrupp en brottsbekämpande enhet som för en enskild biståndsinsats pekas ut av svensk behörig myndighet i enlighet med nationell lagstiftning, exempelvis polisens nationella insatsstyrka eller nationella bombskyddet.

Med krissituation avses varje situation där behörig myndighet i en stat har skäl att tro att det föreligger en straffbar handling som innebär ett allvarligt, direkt hot mot personer, egendom, infrastruktur eller institutioner i staten.

För Norge kan det omfatta situationer som terrorism, gisslan-tagning, kapning och annan grov kriminalitet där liv och hälsa eller viktiga samhällsintressen är hotade.

Sverige kan exempelvis begära bistånd för krissituationer som kan omfatta handlingar som kan utgöra terroristbrott enligt nationell rätt.

Med behörig myndighet avses den nationella myndighet som enligt nationella bestämmelser får begära eller bemyndiga användning av de särskilda insatsgrupperna.

Artikel 4

Förfaranden för bistånd

Begäran om bistånd kan göras när det anses lämpligt i samband med hanteringen av en krissituation. Begäran kan omfatta operativt stöd, tillhandahållande av utrustning eller expertis.

De praktiska detaljer och bestämmelser om genomförande som kompletterar detta avtal ska avtalas direkt mellan respektive stats behöriga myndighet inför varje biståndsuppdrag.

Begäran om bistånd kan göras av nationell behörig myndighet i värdstaten. De avtalsslutande parterna ska verka för att bistånd ska kunna ges så skyndsamt som möjligt, särskilt i brådskande situationer som kan innebära fara för människors liv eller hälsa eller omfattande skada på egendom.

Begäran ska vara skriftlig, men kan i brådskande situationer göras och behandlas muntligen och så snart som möjligt bekräftas i skrift.

Begäran ska innehålla information som tydligt fastställer de praktiska detaljerna för genomförandet av biståndet. Begäran kan beviljas helt eller delvis, eller avslås. Behörig myndighet som mottar begäran kan även föreslå en annan typ av åtgärd.

De särskilda insatsgrupperna bör, i samband med att det uppstår en krissituation, genom planering och förberedelser skapa förutsättningar för att bistånd enligt detta avtal ska kunna ges så effektivt som möjligt.

Artikel 5

Genomförande av biståndsuppdraget

Inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge det avtalade biståndet, om så krävs med användning av maktmedel och vapen.

De ska verka i enlighet med värdstatens lagar och regler, samt inom ramen för sina befogenheter enligt sin stats nationella lagstiftning.

Artikel 6

Ledning

Inlånade tjänstemän som ingår i en särskild insatsgrupp i värdstaten ska verka på värdstatens ansvar, under dess bemyndigande och ledning samt följa de instruktioner som ges av behörig myndighet i värdstaten.

Artikel 7

Polisiära befogenheter, tjänsteuniform och tjänstelegitimation

Inlånade tjänstemän ska ges de befogenheter som är nödvändiga för att kunna ge det avtalade biståndet.

Polisiära befogenheter kan ges till inlånade tjänstemän som har polisiära befogenheter i sin hemstat.

Inlånade tjänstemän som deltar i en operation i värdstaten får bära sin nationella tjänsteuniform och ska alltid kunna styrka sin behörighet och identitet.

Artikel 8

Användning av tjänstevapen, ammunition och övrig utrustning

Inlånade poliser som ges polisiära befogenheter i värdstaten ska ha samma rätt att använda tjänstevapen och annan utrustning som polisen i värdstaten. Andra tjänstemän får bara använda tjänstevapen och annan liknande utrustning i nödvärnssituationer.

Den andra statens poliser får endast använda vapen och utrustning som motsvarar sådan utrustning och vapen som poliser i värdstaten använder.

Artikel 9

Gränsövergång

Inlånade tjänstemän kan i enlighet med vad som överenskommits enligt artikel 4 korsa gränsen och transporteras till värdstaten med fordon på land, på vatten eller i luften.

Om ett civilt fordon eller ett fordon utmärkt med officiella beteckningar används, ska inlånade tjänstemän omfattas av samma trafikbestämmelser som värdstatens tjänstemän.

Artikel 10

Kostnader

Varje stat ska stå för sina egna kostnader i samband med genomförandet av avtalet, men värdstaten ska stå för kostnaderna för de

inlånade tjänstemännens uppehålle, såvida ingenting annat avtalas i samband med uppdraget.

Artikel 11

Ersättningskyldighet och straffansvar

När inlånade tjänstemän verkar i värdstaten ska värdstaten i enlighet med sin nationella lagstiftning ansvara för de eventuella skador som de förorsakar under sina insatser. En stat ska dock inte ersätta skador som uppkommer hos den andra statens myndighet eller tjänsteman.

När den skada som avses i första stycket följer av grov oaktsamhet eller avsiktlig försummelse, får värdstaten begära att hemstaten ska ersätta de belopp som värdstaten har betalat ut för att gottgöra offren eller de personer som på offrens vägnar har rätt till ersättning.

Tjänstemän som i enlighet med detta avtal verkar på den andra statens territorium ska i fråga om brott som de begår eller brott som de utsätts för jämnställas med värdstatens tjänstemän, om inte annat följer av något annat avtal som är bindande för staterna.

Artikel 12

Arbetsrätt

Tjänstemän som i enlighet med detta avtal verkar på den andra statens territorium ska i tjänsterättsligt hänseende, särskilt vad gäller de disciplinära bestämmelserna, omfattas av den tillämpliga lagstiftningen i sin egen stat.

Artikel 13

Övningar m.m.

De behöriga myndigheterna i Sverige och Norge bör samverka, exempelvis genom övningar, för att skapa förutsättningar för effektivt bistånd i enlighet med detta avtal.

Artikel 14

Ikraftträdande m.m.

Detta avtal träder i kraft trettio (30) dagar efter den dag då avtalsparterna på diplomatisk väg skriftligen har meddelat varandra om att de nationella krav som respektive stat ställer för ikraftträdande av avtalet har uppfyllts.

Parterna ska i samband med att avtalet träder i kraft på diplomatisk väg underrätta varandra om vilka som är de behöriga myndigheterna som kan begära, bevilja eller avslå bistånd enligt artikel 4.

Avtalet kan ändras genom ett skriftligt avtal mellan avtalsparterna.

Twister om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal ska lösas genom förhandlingar mellan de behöriga myndigheterna. Twister som de behöriga myndigheterna inte kan lösa i samförstånd ska avgöras av avtalsparterna.

Avtalsparterna kan säga upp detta avtal genom ett skriftligt meddelande på diplomatisk väg. Avtalet upphör att gälla sex (6) månader efter den dag då den andra avtalsparten har mottagit meddelandet eller vid en senare tidpunkt, om en sådan anges i meddelandet.

Till bekräftelse härav har de undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat detta avtal.

Som skedde i Stockholm den 4 september 2018 i två exemplar på svenska och norska, vilka båda texter är lika giltiga.

För Konungariket Sveriges regering

För Konungariket Norges regering

Morgan Johansson

Christian Syse